МІНІСТЕРСТВО ФІНАНСІВ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ПОДАТКОВИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет податкової справи, обліку та аудиту
Кафедра адміністрування податків

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на тему: «Специфіка процесу податкового консультування: методична, інформаційна та економічна складові»

Здобувач вищої освіти ІІ курсу,
групи ОМПз-23-1,
спеціальності 071 «Облік і оподаткування»,
ОПП «Податкове консультування» _____ (підпис) Амелечкіна Єлизавета Миколаївна

Науковий керівник _____ (підпис) Іванишина Ольга Степанівна, к.е.н., доцент

Керівник освітньо-професійної програми _____ (підпис) Ізмайлов Ярослав Олексійович, д.е.н., професор

Допущено до захисту за рішенням кафедри адміністрування податків, протокол від «24» 01 2025 № 9

Завідувач кафедри адміністрування податків _____ (підпис) Іванишина О.С., к.е.н., доцент

Реєстрація № 1 20.01.2025 _____
(дата) (підпис відповідальної особи)

Результати перевірки до захисту 26.12.2025 _____
(до захисту, на доопрацювання) (дата) (підпис)

Результат захисту 73/С/4 05.02.2025 _____
(оцінка) (дата) (підпис)

Голова комісії: _____ Л.М. Кашпур
(підпис) (ініціали, прізвище)

Члени комісії: електронний підпис Я.О. Ізмайлов
(підпис) (ініціали, прізвище)

_____ О.С. Іванишина
(підпис) (ініціали, прізвище)

_____ Т.В. Тучак
(підпис) (ініціали, прізвище)

Секретар комісії: _____ М.В. Яруш

БЛАНК ОЦІНЮВАННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

Об'єкти контролю	Діапазон оцінки в балах	Фактична кількість балів	Примітки	Дата, П.І.П.: керівника, голови комісії членів комісії, секретаря, (підписи)
ОЦІНЮВАННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ КЕРІВНИКОМ ТА РЕЦЕНЗЕНТОМ				
1.Зміст випускної роботи (якість теоретичного матеріалу, його зв'язок з практичним, вміння представляти матеріал в логічній послідовності, наявність висновків та пропозицій)	від 0 до 30	21		
2.Дотримання вимог щодо оформлення	від 0 до 10	9		
3.Вчасне виконання роботи на всіх етапах у встановлені кафедрою терміни	від 0 до 5	5		
4. Рецензент	від 0 до 5	5		
РАЗОМ БАЛІВ*	**від 0 до 50**	40		
ОЦІНЮВАННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ КОМІСІЄЮ ПО ЗАХИСТУ				
1.Доповідь	від 0 до 10	6		Кашпур Л.М.
2. Роздатковий матеріал	від 0 до 5	3		
3. Знання теоретичного та практичного матеріалу, вміння відповідати на запитання	від 0 до 25	18		Ізмайлов Я.О. електронний підпис Іванишина О.С.
5. Апробація (участь у конференціях)	від 0 до 10	6		Тучак Т.В.
РАЗОМ БАЛІВ	**від 0 до 50**	33		
ЗАГАЛЬНА КІЛЬКІСТЬ БАЛІВ	**від 0 до 100**	73		Яруш М.В.

ПЕРЕВЕДЕННЯ ОЦІНКИ ЗА 100-БАЛЬНОЮ ШКАЛОЮ ДО НАЦІОНАЛЬНОЇ ШКАЛИ ТА ШКАЛИ ЕКТС

Оцінка за 100-бальною шкалою	Оцінка за шкалою ЕКТС	Оцінка за національною шкалою	Дата	П.І.П.: голови, членів комісії, секретаря, (підпис)
73	C	4 (добре)	05.02.2025	Кашпур Л.М. Ізмайлов Я.О. електронний підпис Іванишина О.С. Тучак Т.В. Яруш М.В.

ПРАВИЛА ПЕРЕВЕДЕННЯ ОЦІНОК ДО НАЦІОНАЛЬНОЇ ШКАЛИ ТА ШКАЛИ ЕКТС

Оцінка за 100-бальною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	Оцінка за національною шкалою
90-100	A	5 (відмінно)
80-89	B	4 (добре)
70-79	C	
60-69	D	3 (задовільно)
50-59	E	
35-49	FX	2 (незадовільно)

МІНІСТЕРСТВО ФІНАНСІВ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ПОДАТКОВИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет податкової справи, обліку та аудиту
Кафедра адміністрування податків
Спеціальність 071 «Облік і оподаткування»

Затверджую
Завідувач кафедри
_____ Іванишина О.С.
«23» 12 2023

Завдання на кваліфікаційну роботу
здобувача вищої освіти

Амелечкіна Єлизавета Миколаївна

1. Тема кваліфікаційної роботи: «Специфіка процесу податкового консультування: методична, інформаційна та економічна складові»
2. Затверджена наказом ректора від 20.12.2023 № 1700, з внесенням змін наказом від 10.10.2024 № 1517.
3. Строк здачі закінченої роботи – 23.12.2024
4. Цільова установка

Метою дипломної роботи є аналіз специфіки процесу податкового консультування з огляду на методичні, інформаційні та економічні аспекти та розробка рекомендацій щодо вдосконалення цих складових для підвищення ефективності надання податкових консультацій.

Об'єктом дослідження дипломної роботи є це процес податкового консультування, що включає в себе методичні, інформаційні та економічні складові.

Предметом дослідження є підходи і методи, які використовуються у практиці незалежного податкового консультування для підприємств і фізичних осіб.

Вихідні дані до роботи сучасні наукові праці українських, зарубіжних науковців, статті в періодичних виданнях з проблематики.

5. Перелік графічного матеріалу – 8 таблиць, 4 рисунка.

6. Зміст кваліфікаційної роботи (перелік питань за кожним розділом)

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ПОДАТКОВОГО КОНСУЛЬТУВАННЯ

1.1. Сутність та значення податкового консультування

1.2. Основні принципи та функції податкового консультування

1.3. Правове регулювання податкового консультування в Україні

РОЗДІЛ 2. МЕТОДИЧНА ТА ІНФОРМАЦІЙНА СКЛАДОВІ ПОДАТКОВОГО КОНСУЛЬТУВАННЯ

2.1.Методична складова податкового консультування

2.2. Особливості використання інформаційних технологій у процесі податкового консультування

2.3. Впровадження ефективного податкового консультування

РОЗДІЛ 3. ПРОПОЗИЦІЇ ЩОДО УДОСКОНАЛЕННЯ ПОДАТКОВОГО КОНСУЛЬТУВАННЯ ТА ОЦІНКА ЙОГО ЕФЕКТИВНОСТІ

3.1. Рекомендації щодо удосконалення діяльності податкових консультантів

3.2. Оцінка ефективності податкових консультантів

7. Календарний план виконання роботи

№ п/п	Назва етапів кваліфікаційної роботи	Строк виконання етапів	
		За планом	Факт
1.	Вибір теми кваліфікаційної роботи та написання заяви на її затвердження	11.11.23	11.11
2.	Отримання завдання наукового керівника для виконання кваліфікаційної роботи	22.12.23	22.12
3.	Узгодження плану кваліфікаційної роботи з керівником	01.03.24	01.03
4.	Підготовка I розділу дипломної роботи та подання її керівнику	20.05.24	20.05
5.	Підготовка II розділу дипломної роботи та подання її керівнику	02.09.24	02.09
6.	Підготовка III розділу дипломної роботи та подання її керівнику	25.11.24	25.11
7.	Доопрацювання роботи з урахуванням зауважень наукового керівника	23.12.24	23.12
8.	Отримання відгуку наукового керівника	26.12.24	26.12
9.	Перевірка роботи в системі антиплагіат	08-09.01.25	08-09.01
10.	Отримання зовнішньої рецензії	15.01.25	15.01
11.	Отримання допуску зав.кафедри до захисту	17.01.25	17.01
12.	Попередній захист роботи	20-21.01.25	20-21.01
13.	Захист дипломної роботи	05-06.02.25	05-06.02

Дата видачі завдання «__22__» _грудня_ 2023

8. Керівник кваліфікаційної роботи _____ Іванишина О.С
(підпис) (прізвище, ініціали)

9. Керівник освітньо-професійної програми _____ Ізмайлов Я.О
(підпис) (прізвище, ініціали)

10. Завдання до виконання отримав здобувач вищої освіти _____ Амелечкіна

АНОТАЦІЯ

«Специфіка процесу податкового консультування: методична, інформаційна та економічна складові»

Мета роботи – аналіз специфіки процесу податкового консультування з огляду на методичні, інформаційні та економічні аспекти, та розробка рекомендацій щодо вдосконалення цих складових для підвищення ефективності надання податкових консультацій.

Завданнями роботи є:

– вивчити сутність та значення податкового консультування;
– визначити основні принципи та функції податкового консультування;
– вивчити правове регулювання податкового консультування в Україні
– розкрити методичну складову податкового консультування;
– особливості використання інформаційних технологій у процесі податкового консультування;
– вивчити практику впровадження ефективного податкового консультування для суб'єктів господарювання;
– розробити рекомендації щодо удосконалення діяльності податкових консультантів;
– надати пропозиції щодо оцінки ефективності податкового консультування.

Предметом дослідження виступають підходи і методи, які використовуються у практиці незалежного податкового консультування для підприємств і фізичних осіб.

Об'єктом дослідження - це процес податкового консультування, що включає в себе методичні, інформаційні та економічні складові.

За результатами дослідження сформульовані пропозиції щодо віднесення до принципів нових податкового консультування таких як: принцип індивідуального підходу, принцип націленості на результат та своєчасності та запропоновано оцінку ефективності діяльності податкових консультантів.

Одержані результати можуть бути використані під час викладання навчального курсу «Організація і методика податкового консультування» та для оцінки ефективності податкових консультантів в консалтингових компаніях.

Дипломна робота містить 50 сторінок, 8 таблиць, 4 рисунка, список використаних джерел з 25 найменувань.

Ключові слова: податкове консультування, консультант з податків і зборів; принципи податкового консультування;

Рік виконання дипломної роботи – 2024.

Рік захисту роботи – 2025.

ANNOTATION

«Specifics of the tax consulting process: methodological, informational and economic components»

The purpose of the study is to analyse the specifics of the tax consulting process in terms of methodological, informational and economic aspects, and to develop recommendations for improving these components to increase the efficiency of tax services.

The objectives of the work are:

- to study the essence and significance of tax consulting;
- to define the basic principles and functions of tax consulting;
- to study the legal regulation of tax consulting in Ukraine;
- to reveal the methodological component of tax consulting;

-to study thepeculiarities of using information technology in the process of tax consulting;

- to study the practice of implementing effective tax consulting for business entities;
- to develop recommendations for improving the activities of tax consulting services.

The subject of the study is the approaches and methods used in the practice of independent tax consulting for businesses and individuals.

The object of the study is the process of tax consulting, which includes methodological, informational and economic components.

Based on the results of the study, the author formulates proposals for the following principles of new tax consulting: the principle of individual approach, the principle of result-oriented approach and timeliness, and proposes to assess the effectiveness of tax consultants.

The results obtained can be used in teaching the course 'Organisation and Methodology of Tax Consulting' and to assess the effectiveness of tax consultants in consulting companies.

Thesis contains 50 pages, 8 tables, 4 figures, a list of used sources of 25 titles.

Keywords: tax consulting, tax consultant, principles of tax consulting;

Year of completion of the thesis - 2024.

Year of thesis defence - 2025.

ВСТУП
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ПОДАТКОВОГО КОНСУЛЬТУВАННЯ
1.1. Сутність та значення податкового консультування
1.2. Основні принципи та функції податкового консультування
1.3. Правове регулювання податкового консультування в Україні
РОЗДІЛ 2. МЕТОДИЧНА ТА ІНФОРМАЦІЙНА СКЛАДОВІ ПОДАТКОВОГО КОНСУЛЬТУВАННЯ
2.1.Методична складова податкового консультування
2.2. Особливості використання інформаційних технологій у процесі податкового консультування
2.3. Впровадження ефективного податкового консультування
РОЗДІЛ 3. ПРОПОЗИЦІЇ ЩОДО УДОСКОНАЛЕННЯ ПОДАТКОВОГО КОНСУЛЬТУВАННЯ ТА ОЦІНКА ЙОГО ЕФЕКТИВНОСТІ
3.1. Рекомендації щодо удосконалення діяльності податкових консультантів
3.2. Оцінка ефективності податкового консультування
Висновки
Список використаних джерел
Додатки

ВСТУП

Актуальність теми. Податкове консультування є невід'ємною складовою сучасної системи оподаткування, що надає суб’єктам господарювання та фізичним особам можливість не тільки вчасно і в повній мірі виконувати свої податкові зобов'язання, а й оптимізувати податкові витрати, мінімізувати ризики та запобігати порушенням законодавства. В умовах постійно змінюваного податкового законодавства, економічної невизначеності та глобалізації бізнесу, роль податкових радників стає особливо важливою. Вони виступають не тільки як фахівці, що допомагають адаптуватися до нових вимог, але й як стратегічні партнери у забезпеченні фінансової стабільності та розвитку підприємництва.

Процес податкового консультування є різнофункціональним і включає в себе ряд складових, що визначають його ефективність. Однією з найважливіших складових є методична, яка полягає у застосуванні різних підходів та методів аналізу податкових зобов'язань, оптимізації податкових витрат та мінімізації податкових ризиків. Інформаційна складова передбачає використання сучасних інформаційних технологій та електронних баз даних для своєчасного отримання актуальної інформації, що необхідна для правильного застосування податкового законодавства. Водночас, економічна складова охоплює питання, що стосуються оцінки фінансових результатів підприємства у контексті податкових консультацій, а також визначення економічної ефективності застосованих податкових стратегій.

Зважаючи на важливість податкового консультування для успішної діяльності суб’єктів господарювання, особливо в умовах глобалізованої економіки та складних податкових систем, тема дипломної роботи є надзвичайно актуальною. Так як податкове консультування сприяє не тільки дотриманню нормам чинного законодавства, але й допомагає суб’єктам господарювання значно знизити податкові витрати, підвищити конкурентоспроможність бізнесу та забезпечити його стійкість до податкових ризиків.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Багато вчених активно займаються вивченням питань розвитку та удосконалення податкового консультування. Окрім того багато вчених досліджують питання впровадження та використання інформаційних технологій у сфері бухгалтерського обліку та податкового консалтингу в Україні. Їхні дослідження включають аналіз впливу податкових консультацій на діяльність суб'єктів господарювання, а також розробку нових методик та підходів до використання інформаційних технологій у бухгалтерській та податковій практиці. Смірнова О., Безпалько І., Ізмайлов Я. досліджували основні теоретично-організаційні аспекти розвитку податкового консультування. Впровадження інформаційних технологій у сфері бухгалтерського обліку та оподаткування вивчали Грицай О., Папіш В., Грибовська Ю., Кононенко Ж.

Метою дипломної роботи є аналіз специфіки процесу податкового консультування з огляду на методичні, інформаційні та економічні аспекти, та розробка рекомендацій щодо вдосконалення цих складових для підвищення ефективності надання податкових послуг.

Об'єкт дослідження - це процес податкового консультування, що включає в себе методичні, інформаційні та економічні складові. Дослідження фокусується на аналізі підходів і методів, які використовуються податковими консультантами для надання послуг, а також на оцінці ефективності застосування цих складових у практиці незалежного податкового консультування для підприємств і фізичних осіб.

Для досягнення поставленої мети автором було поставлено наступні завдання:

–вивчити сутність та значення податкового консультування;

–визначити основні принципи та функції податкового консультування;

– вивчити правове регулювання податкового консультування в Україні

–розкрити методичну складову податкового консультування;

–особливості використання інформаційних технологій у процесі податкового консультування;

–вивчити практику впровадження ефективного податкового консультування для суб’єктів господарювання;

–розробити рекомендації щодо удосконалення діяльності податкових консультантів;

–надати пропозиції щодо оцінки ефективності податкового консультування.

Практична значимість дослідження. Практична значимість дипломної роботи на тему податкового консультування полягає в тому, що вона дозволяє:

— надати рекомендації щодо покращення практики податкового консультування в Україні;

— оцінити ефективність податкового консультування за допомогою запропонованого переліку KPI;

— матеріли можуть бути використанні під час викладання навчального курсу «Організація і методика податкового консультування».

Інформаційною базою дослідження є законодавчі та нормативно-правові документи; наукові праці вітчизняних і зарубіжних вчених, матеріали науково-практичних конференцій; підручники, монографії.

Структура роботи. Дипломна робота викладена на 50 сторінках друкованого тексту, містить 8 таблиці, 4 рисунки і 2 додатки. Список використаних джерел налічує 25 найменувань.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ПОДАТКОВОГО КОНСУЛЬТУВАННЯ

1.1. Сутність та значення податкового консультування

Податкове консультування — це професійна діяльність, що полягає в наданні консультацій з податкових питань фізичним та юридичним особам для забезпечення оптимізації податкових зобов'язань, правильності ведення податкового обліку. Основною метою податкового консультування є мінімізація податкових ризиків і забезпечення ефективного управління податковим навантаженням у межах чинного законодавства [2].

Проблематика податкового консультування в Україні є важливою темою, оскільки з кожним роком змінюється податкове законодавство, виникають нові методи оптимізації податків та виникають суперечливі питання щодо правомірності різних податкових стратегій. Аналізуючи публікації, які стосуються сутності та проблематики податкового консультування нами було виділено декілька напрямів, які найчастіше висвітлюються в наукових статтях, тезах, доповідях вчених та експертів з оподаткування, а саме :

–зміни в податковому законодавстві. Податкове консультування стає важливим інструментом для бізнесу, щоб слідкувати за останніми змінами в податковому законодавстві. Наприклад, зміни в ставках податку на прибуток, ПДВ, акцизному податку, а також нові правила для малих і середніх підприємств вимагають від консультантів постійної актуалізації знань і адаптації порад [23].

–податкова оптимізація. Однією з основних цілей податкового консультування є допомога в оптимізації податкового навантаження бізнесу, що може включати використання пільг, податкових знижок (кредитів) та інших законних механізмів зниження податків [12].

–наслідки податкових порушень та юридичні ризики. Консультанти часто стикаються з питанням, як мінімізувати ризики податкових перевірок і санкцій за порушення податкового законодавства. Важливою частиною роботи є

аналіз і зменшення ймовірності податкових спорів та заохочення до законної діяльності [23].

–міжнародне податкове консультування. Особливо актуальною є допомога при транснаціональних операціях, що включають питання щодо податкових угод, податкового резидентства та уникнення подвійного оподаткування. Це також може охоплювати консультування щодо правил BEPS (Base Erosion and Profit Shifting), які активно застосовуються на міжнародному рівні [23].

–етика та професіоналізм у податковому консультуванні. Важливим аспектом є дотримання етичних стандартів в роботі консультантів. Це включає конфіденційність даних клієнтів, дотримання законодавства та рекомендації, які не суперечать закону.

Список вчених і експертів, які досліджують проблематику податкового консультування є досить великим. В Додатку А наведений список учених та експертів, у яких опублікуванні їх статі, тези, аналітичні довідки, експертні висновки у спеціалізованих юридичних та податкових виданнях, а також збірниках тез на науково-практичних на конференціях, круглих столах, професійних тренінгах-семінарах.

Специфіка процесу податкового консультування включає в себе кілька важливих аспектів, зокрема методичні, інформаційні та економічні складові.

Методична частина процесу податкового консультування полягає в застосуванні різноманітних методів і підходів до вирішення податкових питань, таких як:

– аналіз податкового законодавства та практики його застосування.

– методи діагностики податкових ризиків - оцінка потенційних податкових порушень і ризиків для компанії.

– розробка рекомендацій для оптимізації податкових зобов'язань - забезпечення мінімізації податків через законні методи, такі як податкове планування.

– інтерпретація та застосування податкових норм в контексті конкретних ситуацій [11].

Інформаційна частина передбачає збір, обробку та аналіз даних, що стосуються:

– законодавчих змін**.** Постійне оновлення знань про зміни в податковому законодавстві.

– податкової практики**.** Врахування судових рішень, консультацій і роз'яснень органів податкової служби.

– інформаційних технологій**.** Застосування програмних засобів для автоматизації податкового обліку та аналізу.

Економічний аспект полягає у визначенні економічних наслідків податкових консультацій, а саме:

– оптимізації податкових платежів на основі аналізу фінансового становища суб'єктів господарювання.

– оцінці економічної ефективності податкових стратегій**.** Порівняння витрат на податкові послуги і економії, яку можна отримати.

– впливу податкових консультацій (податкових рішень) на фінансові результати суб'єктів господарювання [11]**.**

Отже, податкове консультування є важливим інструментом для ефективного управління податковими зобов'язаннями та мінімізації податкових ризиків. Воно дозволяє суб'єктам господарювання і фізичним особам не тільки оптимізувати податкові витрати, а й забезпечити точність, відповідність нормам чинного законодавства та успішну адаптацію до змін.

1.2. Основні функції та принципи податкового консультування

У процесі податкового консультування виділяються кілька ключових функцій і принципів, які забезпечують його ефективність.

Вітчизняна науковця Безпалько Ірина, досліджуючи теоретико-методологічні основи податкового консультування наголошує, що

«визначаючи принципи професійної поведінки податкових консультантів варто керуватись вимогами, сформованими Європейською конфедерацією податкових консультантів. Основним завданням цієї організації є лібералізація професії «податковий консультант» в Європі, яка буде чітко та однозначно визнаною як на урядовому, так і на громадському рівні. Це в свою чергу забезпечить кращий захист для платників податків, податкових консультантів та широкої громадськості при збереженні принципу верховенства закону» [2].

Разом з тим вона наголошує, що «водночас принципи професійної поведінки податкових консультантів необхідно адаптувати до вітчизняних умов господарювання та правового поля» [2]. та визначає свій перелік принципів, які зображенні на рис. 1.1, детальний опис який наведений в додатку Б.

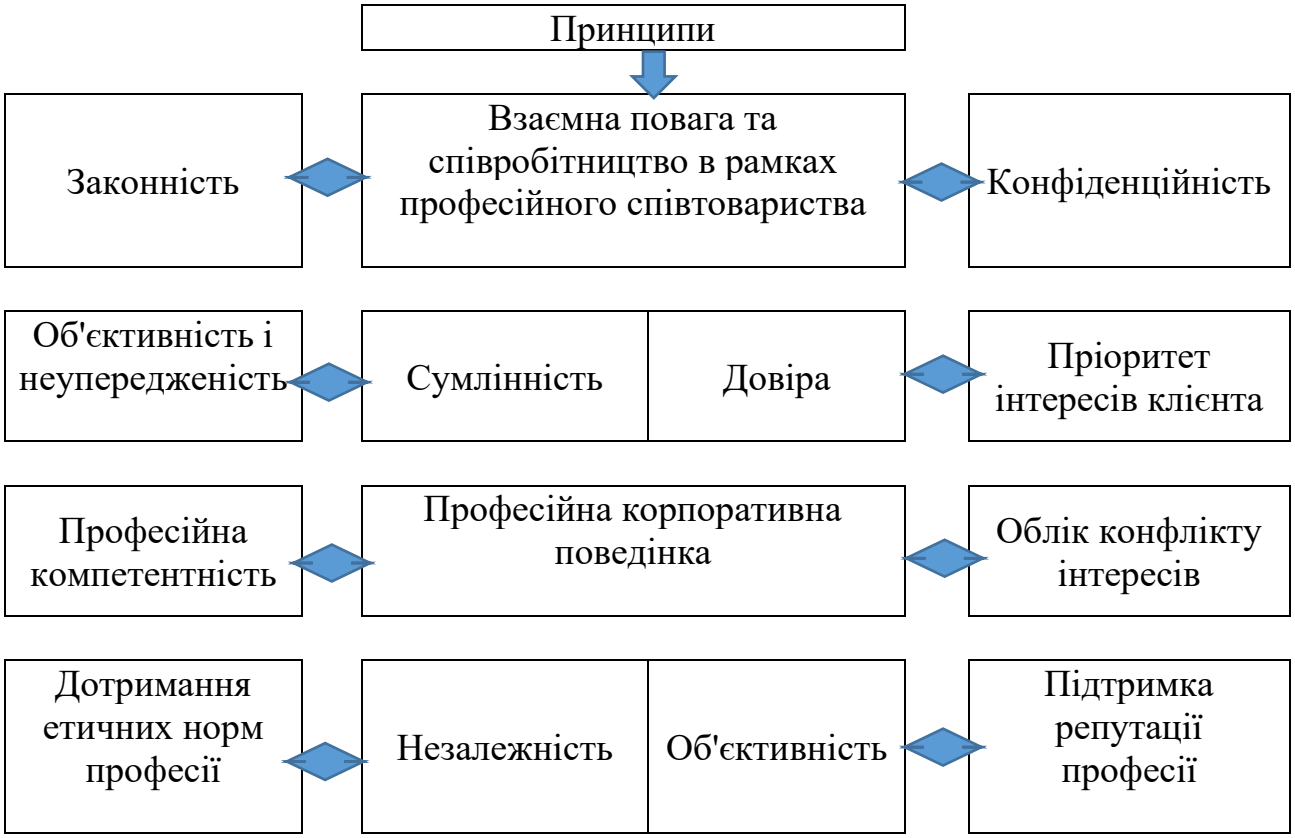

Рис.1.1.Прниципи податкового консультування, сформовані Безпалько І.

Автори навчального посібника «Організація податкового консультування» [11] визначають, що «основною метою діяльності у сфері

податкового консультування є робота фахівців на найвищому рівні, що забезпечує якісне виконання поставлених замовником завдань. Для досягнення зазначених завдань податковий консультант повинен слідкувати основним принципам податкового консультування» [11].

Ними виокремлено лише три базові принципи податкового консультування, до яких належать:

1. Професійна компетентність. Податкова консультація має бути виконана з відповідним професійним умінням особами, які мають відповідну підготовку, досвід та компетентність у податковому консультуванні [11].

Професійна компетентність податкового консультанта ґрунтується на вмінні чітко визначати сферу своєї компетенції і можливостей. Якщо у консультанта є думка, що проблему клієнта він не зможе повністю вирішити, то йому доцільно відразу відмовитися від надання такої послуги. Тобто бажання укласти договір про надання послуги не повинно превалювати над чіткою оцінкою ситуації. Важливо податковому консультанту продемонструвати вже на стадії формування комерційної пропозиції знання бізнесу клієнта, сфери його діяльності, досвід успішної роботи в аналогічній сферах діяльності, готовність представити дієву пропозицію [11].

До важливих факторів професійної компетенції консультанта необхідно віднести володіння стандартними методиками опрацювання аналогічних проблем і наявність відповідного інструментарію. Стандартні підходи дозволяють продемонструвати об’єктивність у вирішенні проблем клієнта, але часто клієнт оцінює саме вміння вирішувати нестандартні завдання [11].

Професійна компетенція в податковому консультуванні має враховувати той аспект, що клієнт при зверненні до податкового консультанта не може чітко сформулювати свою проблему. Тому клієнт сподівається, що фахівець самостійно зрозуміє сутність проблеми. У такій ситуації особливо важливо консультанту допомогти клієнту сформулювати сутність проблеми і виробити загальний алгоритм її вирішення[11].

Також варто зазначити, що професійна компетентність податкового консультанта визначається вмінням представити клієнтові різні варіанти вирішення проблем, сформулювати вигоди і переваги, які можуть бути отримані в результаті розв'язання проблеми, проаналізувати ризики і несприятливі наслідки, що можуть виникнути в зворотній ситуації. Податковий консультант повинен надавати допомогу у вирішенні нестандартних проблем силами самих керівників та фахівців організації з використанням уже наявних у них знань та досвіду. З метою накопичення, аналізу, переробки та використання досвіду, що отримується, консультант повинен працювати з багатьма організаціями, щоб постійно підвищувати кваліфікацію як у сфері оподаткування, так й у суміжних сферах [11].

2. Законність. Податковий консультант повинен чітко дотримуватися норм нормативно-правових та законодавчих актів, які регулюють не лише податкові правовідносини, а й інші галузі права. Податкові консультанти мають знати межу між законною консультацією і консультацією, що виходить за норми чинного законодавства. Податковий консультант зобов'язаний надавати допомогу клієнту при виробленні нової для нього точки зору на сутність проблеми та шляхи її вирішення з урахуванням знання законодавства, тобто не сприяти порушенню законодавства. Податковий консультант повинен діяти в інтересах платника податків, але виключно в межах податкового, цивільного і кримінального законодавства [11].

3.Незалежність. Податковий консультант не повинен залежати ні від органів влади, ні від консультованих осіб, їх правил і традицій, при цьому бути адаптованим до організаційної культури, зберігаючи свою індивідуальність. Ніхто з названих осіб не має права вказувати податковому консультанту, яким чином йому потрібно вирішувати питання та проблеми, він має бути вільним та об'єктивним у висловленні своєї мотивованої думки, яка має ґрунтуватися лише на достовірних даних[11].

Варто заначити, що автори вищезгаданого посібника акцентують увагу на основних критеріях ефективності діяльності податкового консультанта, під

яким розуміють «рівень задоволеності потреб клієнта в реалізації розроблених рекомендацій для вирішення поставленої ним проблеми» [6].

На наше переконання до критеріїв податкового консультування слід віднести ряд принципів таких як:

1. Принцип індивідуального підходу. Податкові консультанти повинні враховувати індивідуальні особливості кожного клієнта, будь то фізична особа чи підприємство, та пропонувати рішення, що найкраще відповідають його специфічним потребам. Це включає аналіз фінансових та бізнес-процесів клієнта, що дозволяє розробити оптимальні податкові стратегії.

2. Принцип своєчасності. Податкова консультація повинна надаватися вчасно, щоб клієнт міг прийняти обґрунтоване рішення до настання критичних моментів, наприклад, перед подачею податкових декларацій або до проведення податкових перевірок. Тому своєчасне надання консультацій є ключовим елементом у забезпеченні ефективного консультування.

3.Принцип націленості на результат. Метою податкового консультування є не тільки надання консультацій, а й досягнення конкретних результатів для клієнта, таких як зменшення податкового навантаження, уникнення санкцій або підвищення ефективності бізнесу [3].

Від цих трьох вищезазначених принципів також залежить ефективність діяльності податкового консультанта.

Якщо розглядати функції податкового консультанта, то варто звернути увагу, що функціонал податкового консультанта, який є представником органів ДПС буде містить функції, які чітко прописані в його посадових інструкціях, а функції незалежного податкового консультанта будуть зовсім іншими. Проте їх спільна функція, яка є основною це консультативна. Податкові консультанти надають консультації з широкого спектра податкових питань, таких як визначення податкового статусу, правильне застосування податкових пільг та рекомендації складання податкової звітності тощо. Метою є допомогти платникам податків розібратися в нормах чинного податкового законодавства та ухвалювати обґрунтовані рішення [2].

Варто зазначити, що саме незалежні податкові консультанти пропонують суб'єктам господарювання та фізичним особам і виконують ширший спектр послуг ніж податкові інспектори – державні службовці. Зупинимось конкретно на їх завданнях, а відповідно і функціях (табл.1.1).

Таблиця 1.1

Основний спектр послуг, які надають незалежні податкові консультанти [23, 24]

Послуга	Дії консультантів
Правова допомога у сфері оподаткування	Консультанти допомагають підприємствам і фізичним особам правильно трактувати та застосовувати норми податкового законодавства. Це включає визначення податкового статусу, класифікацію доходів та витрат, обрання найбільш вигідної системи оподаткування
Оптимізація податкових зобов'язань	Допомога у зниженні податкового навантаження на підприємство чи фізичну особу шляхом правильного планування податкових платежів. За допомогою консультування можна оптимізувати структуру бізнесу, розподіл витрат і доходів, а також використовувати законні пільги та знижки
Аналіз податкових ризиків і їх мінімізація	Консультанти оцінюють податкові ризики підприємства, аналізуючи його діяльність, а також змінюється законодавство, і надають рекомендації щодо зменшення ймовірності податкових перевірок, штрафів та санкцій.
Ведення податкової звітності та документації	Консультанти допомагають компаніям з підготовкою і подачею податкових декларацій, а також з оформленням податкових накладних та іншої документації. Це дозволяє уникнути помилок у звітності і зменшити ймовірність санкцій від податкових органів.
Міжнародне податкове консультування	Для підприємств, які ведуть діяльність за кордоном або мають міжнародні зв'язки, податкові консультанти можуть надати послуги з оптимізації податкових зобов'язань у різних юрисдикціях, зокрема в рамках угод про уникнення подвійного оподаткування.

Варто зазначити, що в основному запити до податкових консультантів від замовників зосередженні на питаннях – допомоги у введенні бухгалтерського

обліку, подання звітності до контролюючих органів та оптимізації податкових платежів. Проте, якщо податковий консультант є в штаті компанії , то його функції є набагато ширші.

Слід наголосити, що податкове консультування – це консультаційні послуги щодо оподаткування окремих операцій або комплексу пов’язаних операцій. Консультації надаються як щодо існуючих операцій, так і тих, що плануються, з аналізом податкових наслідків і виміром рівня податкових ризиків за можливими варіантами проведення операцій [26].

Консультації можуть надаватись як щодо українського, так і щодо іноземного законодавства.

Під час роботи над консультацією, зокрема, здійснюється аналіз операцій з погляду трактування податковими органами, розшукуються прецеденти в базі судових рішень та аналізуються наявні офіційні листи контролюючих органів стосовно предмета консультації [26].

За результатами робіт надається детальний звіт (меморандум) з описом і оцінкою рівня ризиків, а також надаються рекомендації щодо альтернативних способів реалізації операцій або способів зменшення рівня податкових ризиків.

Отже, дотримання принципів законності, професіоналізму, конфіденційності та індивідуального підходу є основою успіху в податковому консультуванні та гарантує досягнення бажаних результатів для клієнтів.

1.3. Правове регулювання податкового консультування в Україні

Правовий режим податкового консультування в Україні базується на низці законів і нормативно-правових актів, які визначають правила та процедури надання податкових консультацій, обов'язки консультантів і клієнтів, а також права та обов'язки державної податкової служби. Враховуючи важливість податкового консультування для оптимізації

податкових зобов'язань суб’єктів господарювання та фізичних осіб і забезпечення дотримання ними податкового законодавства, в Україні існує чітка правова база у цій сфері [3].

Визначимо основні законодавчі основи податкового консультування в Україні.

1. Податковий кодекс України (ПКУ). Податковий кодекс України є основним документом, який регулює всі питання оподаткування в Україні, включаючи взаємодію платників податків із податковими органами, а також обов'язки щодо ведення податкової звітності. Основні положення ПКУ :

– визначення прав і обов'язків платників податків.

– регулювання системи податкових зобов'язань і механізмів їх нарахування.

– положення, що стосуються застосування податкових пільг, податкових перевірок і оскарження рішень податкових органів [16].

Крім того в ПКУ є окрема глава 3 «Податкові консультації», якою регламентується порядок надання податкових консультацій органами Державної податкової служби. Ця глава містить лише дві статті:

Стаття 52. Податкова консультація

Стаття 53. Наслідки застосування податкових консультацій [16].

2.Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» [19]. Цей закон визначає правила ведення бухгалтерського обліку і складання фінансової звітності, що є важливою частиною податкового консультування, оскільки правильний облік дозволяє уникнути порушень податкового законодавства.

3. Закон України «Про аудиторську діяльність» [4]. Податковий аудит і консультування з податкових питань мають спільні риси, оскільки податкові консультанти часто здійснюють перевірки правильності ведення обліку та податкової звітності. Цей закон регулює правила діяльності аудиторів в Україні, що є важливою частиною системи податкового консультування.

Крім того, є ряд нормативно-правових актів, що стосуються сфери податкове консультування , а саме:

- листи та роз'яснення Державної податкової служби (ДПС). ДПС надає платникам податків роз'яснення щодо застосування податкового законодавства. Хоча ці роз'яснення не мають юридичної сили закону, вони використовуються як орієнтири для правильної практики податкового консультування.

- індивідуальні податкові консультації (ІПК) від ДПС України. Згідно з Податковим кодексом України, платники податків можуть отримати податкові консультації від органів податкової служби. Це дозволяє зменшити податкові ризики та забезпечити правильність нарахування податків. Такі консультації є безкоштовними і обов'язковими для виконання податковими органами [11].

- узагальнюючи податкові консультації (УПК) від Міністерства фінансів України [11].

- накази Міністерства фінансів України. Міністерство фінансів України видає різноманітні накази, інструкції та постанови, що регулюють порядок ведення податкового обліку, підготовки податкових декларацій і звітів [11].

- міжнародні договори і угоди. Україна є учасником низки міжнародних угод і договорів, зокрема угод про уникнення подвійного оподаткування, що також мають враховувати податкові консультації, особливо для підприємств з міжнародною діяльністю [11].

Водночас окремі аспекти діяльності податкових консультантів потребують дорегулювання законопроєктом «Про податкове консультування в Україні» [20], який має бути також сконцентрований на розвитку приватної або індивідуальної сфери податкового консультування в Україні з унормуванням окремих прав юридичних, адвокатських, аудиторських та інших господарюючих суб’єктів. Отже, цей нормативно-правовий акт має бути покликаний регулювати відносини, пов’язані з діяльністю з податкового консультування, чітко визначати правові, організаційні засади цієї діяльності, правовий статус податкових консультантів України [27].

Отже, правове регулювання податкового консультування в Україні базується на низці важливих законодавчих актів, зокрема Податковому кодексі України, а також на численних нормативно-правових документах, що визначають порядок введення бухгалтерського обліку, подання податкової звітності та сплати податкових платежів. Складність розуміння податкових вимог та необхідність адаптації обліку і оподаткування до міжнародних стандартів підвищують значення і роль податкових консультантів для платників податків.

РОЗДІЛ 2.
МЕТОДИЧНА ТА ІНФОРМАЦІЙНА СКЛАДОВІ ПОДАТКОВОГО КОНСУЛЬТУВАННЯ

2.1.Методична складова податкового консультування

Методична складова податкового консультування включає сукупність інструментів, методів, підходів і процедур, які використовуються для надання консультаційних послуг у сфері оподаткування. Це важливий аспект роботи податкових консультантів, що забезпечує професійну та обґрунтовану підтримку клієнтів у питаннях оподаткування. На нашу думку, основні напрямки методичної складової податкового консультування можна розділити на шість блоків (рис. 2.1.).

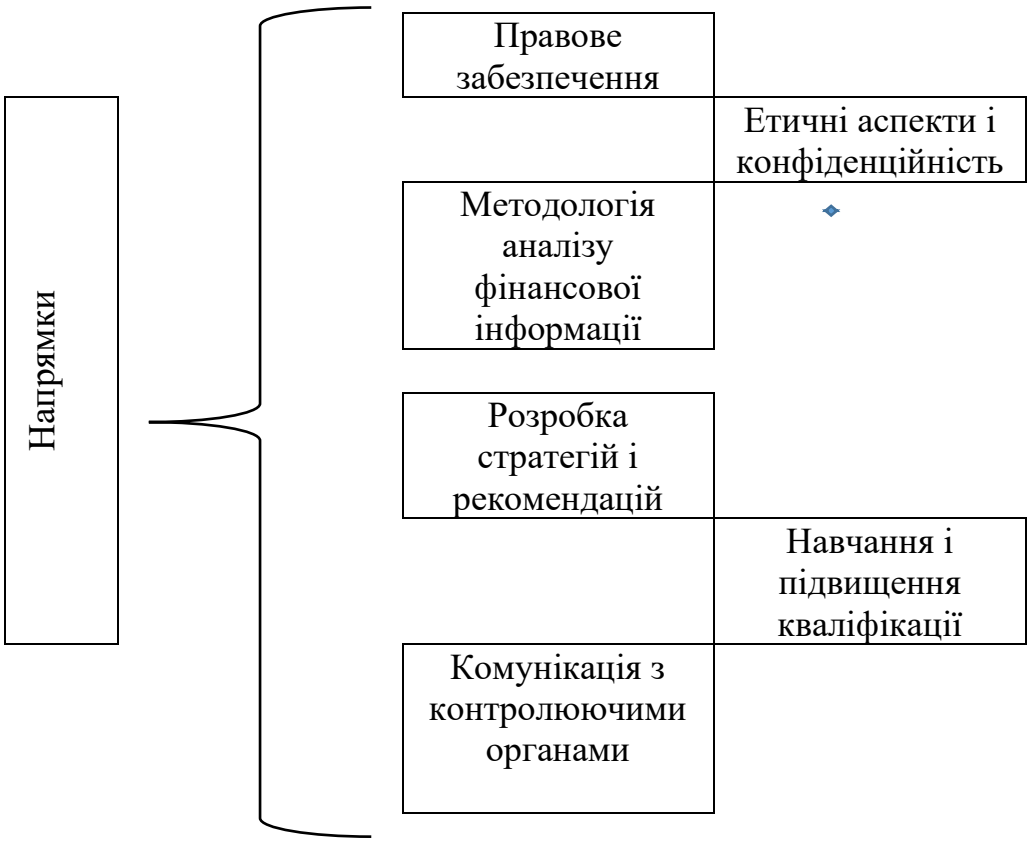

Рис.2.1. Основні напрямки методичної складової податкового консультування

Складено автором за даними [11]

Розкриємо кожний напрямок більш детально:

-Правове забезпечення. Податковий консультант аналізує норми чинного законодавства, а саме ґрунтовно вивчає нормативно-правову базу, міжнародні угоди, судову практику та підзаконні акти, здійснює моніторинг змін у податковому законодавстві, що дозволяє своєчасно реагувати на нові вимоги. Застосування законодавчих норм з урахуванням специфіки діяльності клієнта [11].

- Методологія аналізу фінансової інформації. Податковий радник проводить аудит - виявляє можливі ризики, помилки і невідповідності у податковому обліку; дає оцінку податкового навантаження на суб'єкта господарювання чи фізичну особу; використовує програмне забезпечення для обробки фінансових даних і формування звітності [11].

- Розробка стратегій і рекомендацій. Податковий консультант розробляє оптимальної податкової стратегії з урахуванням специфіки бізнесу або діяльності клієнта; надає рекомендацій щодо мінімізації податкових ризиків та оптимізації податкового навантаження в межах чинного законодавства; здійснює структурування угод та операцій з точки зору податкової ефективності[11].

- Комунікація з контролюючими органами. Податковий радник здійснює супровід перевірок податковими органами - підготовка до перевірок, збір необхідних документів, представлення інтересів клієнта. У разі складання акту первірки з нарахування штрафних санкцій оскаржує рішення податкових органів у досудовому та судовому порядку. Крім того, консультує з питань укладення податкових компромісів між клієнтом та податковими органами [11].

- Навчання і підвищення кваліфікації. В цей блок на нашу думку варто включити проведення тренінгів для клієнтів з метою підвищення їхньої фінансової грамотності. Підвищення кваліфікації податкових консультантів через навчальні програми, семінари та професійні сертифікації.

- Етичні аспекти і конфіденційність. Податковий консультант має дотримуватися етичних стандартів, забезпечувати конфіденційність інформації клієнта, уникати конфлікту інтересів у процесі консультування [11].

На наше переконання, основу увагу податковому консультанту під час консультативного супроводження замовника потрібно звернути на аналіз податкової політики суб'єктів господарювання , що передбачає використання різних методів для оцінки ефективності податкового навантаження, оптимізації податків і відповідності законодавству. Основні методи дослідження діяльності клієнта та аналізу податкової політики можна розподілити на якісні та кількісні. До ключових методів нами віднесено: порівняльний аналіз, факторний аналіз, динамічний аналіз, SWOT-аналіз, аналіз податкового навантаження, маржинальний аналіз, моделювання податкової політики, аналіз податкових ризиків, кост-бенефіт аналіз (аналіз витрат і вигод). Сутність, цілі та інструменти вищезгаданих методів викладено в табл.2.1.

Таблиця 2.1.

Методи дослідження діяльності клієнта та аналізу податкової політики

Назва методики	**Сутність**	**Цілі**	**Інструменти**
Порівняльний аналіз	Оцінка податкової політики підприємства шляхом порівняння її показників із середніми по галузі, конкурентами чи іншими періодами діяльності.	Визначити ефективність податкового навантаження. Оцінити відповідність загальній тенденції в галузі.	Порівняння коефіцієнта податкового навантаження (відношення сплачених податків до доходів або прибутку).
Факторний аналіз	Виявлення факторів, які впливають на обсяг податкових зобов'язань, і оцінка їхнього впливу.	Визначити, як зміни в доходах, витратах чи структурі активів впливають на податкове навантаження. Виявити резерви для зниження податкових витрат.	Метод відхилень (оцінка впливу кожного фактора на зміну показників). Декомпозиція змін податкових платежів.
Динамічний аналіз	Оцінка змін податкових показників у часі.	Визначити тенденції у зміні податкового навантаження. Оцінити стабільність податкової політики.	Побудова графіків або трендів податкових платежів, податкових ставок та інших показників.

Аналіз податкового навантаження	Оцінка співвідношення податкових платежів до основних економічних показників підприємства.	Визначити рівень податкового навантаження. Виявити можливості для його оптимізації.	Коефіцієнти податкового навантаження: Податки/Дохід. Податки/Прибуток. Податки/Активи.
SWOT-аналіз	Оцінка податкової політики з точки зору її сильних і слабких сторін, а також можливостей і загроз.	Визначити основні ризики, пов'язані з податковою політикою. Виявити напрямки вдосконалення податкової стратегії.	Матриця SWOT для податкової політики.
Маржинальний аналіз	Аналіз впливу податків на зміну маржинального доходу та рентабельності.	Визначити, як податки впливають на економічну ефективність. Розрахувати оптимальний рівень витрат і доходів з урахуванням податкового навантаження.	Розрахунок маржинального доходу до і після оподаткування.
Моделювання податкової політики	Прогнозування наслідків зміни податкової політики або умов діяльності.	Визначити найкращі варіанти податкової стратегії. Оцінити вплив змін у законодавстві.	Використання сценарних підходів (що буде, якщо змінити ставку податку, доходи тощо). Математичне моделювання.
Аналіз податкових ризиків	Виявлення і оцінка ризиків, пов'язаних із податковою політикою.	Запобігти фінансовим втратам через недотримання податкового законодавства. Оптимізувати структуру податкових платежів.	Ризик-орієнтовані методи. Карти ризиків.
Кост-бенефіт аналіз (аналіз витрат і вигод)	Оцінка ефективності податкової політики з точки зору співвідношення витрат на виконання податкових зобов’язань і вигод, отриманих від зниження податкового навантаження.	Порівняти витрати на впровадження податкових пільг або інших механізмів із фінансовими вигодами.	Розрахунок чистого економічного ефекту від податкової оптимізації.

Складено автором за даними [13,14]

Щодо оптимізації оподаткування підприємства може здійснюватися із застосуванням різних методів в різних сферах діяльності і організації роботи підприємства. Це може бути:

– оптимізація доходів і витрат, в тому числі витрат на заробітну плату найманим працівникам та різні соціальні відрахування;

– оптимальний розподіл доходів і витрат між учасниками холдингу, концерну і т.д.;

– оптимізація податкового навантаження в рамках укладених угод (при підписанні договорів поставки, лізингу, зберігання, агентських угод і т.д.), в тому числі за допомогою правильного вибору предмета договору, раціонального структурування господарських операцій;

– максимальне використання податкових звільнень і податкових пільг;

– використання можливості відстрочити або розстрочити виплату податкового зобов'язання;

– використання офшорів (відкриття рахунків, проведення операцій, реєстрація суб'єктів господарської діяльності) [12].

Таким чином, аналіз податкової політики підприємства потребує використання комбінації методів, які враховують різні аспекти діяльності. Це дозволяє виявити недоліки, оптимізувати податкові платежі, мінімізувати ризики і підвищити фінансову стабільність підприємства.

2.2. Особливості використання інформаційних технологій у процесі податкового консультування

Інформаційні технології (ІТ) відіграють ключову роль у процесі податкового консультування, забезпечуючи ефективність, точність і швидкість виконання завдань. Основні аспекти використання ІТ ролі можна окреслити наступним чином:

1.Автоматизація процесів. ІТ дозволяють автоматизувати операції, такі як: розрахунок податкових зобов'язань, підготовка податкової звітності, ведення обліку та контроль фінансових операцій [11].

Інформаційні технології, що використовуються для розрахунку податкових зобов'язань і підготовки податкової звітності, включають широкий спектр програмного забезпечення, сервісів та інструментів (табл.2.2) [4].

Таблиця 2.2

Інформаційні технології, що використовуються для розрахунку податкових зобов'язань і підготовки податкової звітності

№	Напрям	Програми
1	Бухгалтерські програми	1С: Підприємство (або локалізовані версії для України) — популярна система для ведення бухгалтерського обліку, розрахунку податків і формування звітності. M.E.Doc — програмний комплекс для створення, підписання та подання електронної звітності до державних органів. SAP ERP — використовується великими підприємствами для інтегрованого управління фінансами, бухгалтерією та податками. Бухгалтерія від Парус — український продукт для автоматизації бухгалтерського обліку.
2	Онлайн-сервіси для податкової звітності	E-Cabinet ДПС України — електронний кабінет платника податків, де можна подавати звітність, переглядати нарахування та оплачувати податки. Приват24 для бізнесу — платформа, що дозволяє інтегрувати податкову звітність із банківськими послугами.
3	Інструменти електронного цифрового підпису (ЕЦП)	Для підтвердження подачі звітності в електронній формі використовуються сервіси ЕЦП, наприклад: ЦСК «ІнфоТех», Кваліфіковані постачальники ЕЦП: « Українські сертифікаційні центр», «Дія. Підпис».
4	Хмарні сервіси	Хмарні бухгалтерії (наприклад, FREDO) — дозволяють автоматизувати процес обліку та звітності з доступом до даних у реальному часі. Інтеграція з Google Workspace або Microsoft Office 365 для роботи з таблицями та документами.
5	CRM- і ERP-системи	Використовуються для оптимізації податкового обліку та інтеграції з бухгалтерськими модулями: Microsoft Dynamics 365, Oracle NetSuite, Odoo
6	Аналітичні інструменти	Power BI або Tableau — для аналізу даних і прогнозування податкових зобов'язань. Excel — для створення моделей розрахунку податків і управління фінансовими даними.
7	Системи для електронного документообігу	DocuSign, SignEasy — для підписання й обміну електронними документами, зокрема податковими деклараціями.
8	Автоматизація процесів	Рішення на основі RPA (Robotic Process Automation) для автоматизації рутинних операцій, таких як заповнення декларацій, перевірка даних і облік податків.
9	Податкові калькулятори	Онлайн-калькулятори або вбудовані функції в бухгалтерському програмному забезпеченні, що дозволяють автоматично розраховувати ПДФО, ЄСВ, ПДВ та інші види податків

Складено автором за даними [4,5]

2.Аналітика та прогнозування. Спеціалізоване програмне забезпечення допомагає консультантам зменшити ймовірність помилок і зекономити час.

Інструменти для аналізу великих даних (Big Data) та бізнес-аналітики дозволяють:

- оцінювати податкові ризики.
- моделювати фінансові наслідки різних податкових стратегій.
- виявляти потенційні можливості для оптимізації податків.

Для аналізу великих даних та аналітики податкових платежів підприємств використовують спеціалізовані інструменти, які дозволяють працювати з великими обсягами фінансових даних, виявляти розбіжності, проводити оцінку ризиків та забезпечувати відповідність вимогам податкового законодавства. Основні категорії та приклади таких інструментів представлені в табл. 2.3.

Таблиця 2.3.

Спеціалізовані інструменти, які дозволяють працювати з великими обсягами фінансових даних

№	Інструменти	Програми
1	Зберігання та обробка великих даних	— Hadoop – обробка великих обсягів фінансових даних. — Apache Spark – аналіз великих наборів податкових даних у реальному часі. — Snowflake – платформа для зберігання та управління податковими даними. — Amazon Redshift – хмарна платформа для створення сховищ даних, включаючи фінансові та податкові.
2	Аналіз податкових даних	— SAP Analytics Cloud – забезпечує детальний аналіз податкових платежів підприємств. — Oracle Tax Analytics – рішення для автоматизації звітності та аналізу податків. — Thomson Reuters ONESOURCE – платформа для автоматизації податкового комплаєнсу та аналітики. Vertex – спеціалізований інструмент для обчислення

		податків та аналізу відповідності податковим вимогам.
3	Управління фінансовими та податковими даними	— SAP S/4HANA for Tax Compliance – система для автоматизації податкових процесів. — NetSuite – ERP-система з інтегрованим модулем для обліку податкових платежів. — QuickBooks – інструмент для управління фінансами малого та середнього бізнесу, включаючи податкову звітність.
4	Прогнозування та моделювання	— R – аналіз податкових даних, прогнозування змін у податкових платежах.Python – з бібліотеками Pandas і NumPy для обробки та аналізу податкових даних, а також Scikit-learn і Statsmodels для побудови прогнозів. — Alteryx – аналітична платформа для об'єднання та аналізу податкових даних.
5	Моніторинг та виявлення помилок	— SAS – інструмент для виявлення шахрайства у податкових платежах та аналізу ризиків. — Splunk – використовується для моніторингу транзакцій і виявлення невідповідностей у податкових даних. — IBM Cognos Analytics – автоматизація виявлення аномалій та формування податкових звітів.
6	Інтеграція даних та комплаєнсу	— Informatica – об'єднання даних із різних систем для створення цілісного податкового звіту. — Talend – інтеграція податкових даних із бухгалтерських та ERP-систем. — Avalara – рішення для автоматизації податкової звітності та відповідності вимогам.
7	Хмарні платформи для аналітики податкових даних	— Google BigQuery – швидкий аналіз податкових даних у хмарі. — Azure Synapse Analytics – інструмент для об'єднання податкових даних із різних джерел та їх аналізу. — AWS Data Pipeline – для інтеграції, обробки та аналізу податкових даних.

Складено автором за даними [4, 5, 8]

Ці інструменти допомагають підприємствам оптимізувати процеси податкової звітності, мінімізувати ризики, підвищувати точність платежів та забезпечувати дотримання податкового законодавства.

3.*Електронний документообіг*. IT забезпечують зручність у роботі з документацією:

- Використання електронного підпису для подачі звітності.
- Онлайн-доступ до реєстрів і баз даних.
- Спрощення обміну документами між клієнтами та консультантами [5].

4. Комунікація та консультування. Технології, такі як CRM-системи, відеоконференції, та хмарні платформи, дозволяють:

- Забезпечувати якісну взаємодію між консультантами та клієнтами.
- Організовувати дистанційне консультування.
- Забезпечувати постійний доступ до інформації через персоналізовані портали[8].

5. Кібербезпека та захист даних.

Податкове консультування вимагає роботи з конфіденційною інформацією. Сучасні ІТ-рішення забезпечують:

- Захист від несанкціонованого доступу.
- Безпечне зберігання даних у хмарі.
- Шифрування комунікацій між клієнтом і консультантом [8, 11].

Отже, інформаційні технології є невід'ємною складовою процесу податкового консультування. Вони підвищують ефективність роботи консультантів, забезпечують високу точність у розрахунках та допомагають адаптуватися до швидких змін у законодавстві. Це дозволяє надавати клієнтам якісні послуги, знижуючи їхні податкові ризики та покращуючи податкове планування.

Використання електронних баз даних та інформаційних систем у різних сферах діяльності має низку особливостей, що впливають на ефективність управління, аналізу та прийняття рішень. Ось основні особливості їх використання:

2.3. Впровадження ефективного податкового консультування на підприємствах

Консультанти з податкового обліку досить часто стикаються з ситуацією, коли клієнти невірно розуміє законодавство, внаслідок чого втрачає кошти, які можна було витратити на нові проєкти. Серед основних стратегій, що без порушення законодавства дозволять зменшити податкове навантаження, виділяють:

- перехід в певні зони з метою застосування пільг та преференцій;
- використання пільгових режимів оподаткування;
- податкове планування витрат та доходів;
- застосування додаткових податкових коефіцієнтів [14].

Завдяки застосуванню податкових пільг та переходу до оптимальної форми бізнесу підприємці мають можливість зменшити суму відрахувань без зміни обсягів виробництва чи надання послуг. Податкові консультанти серед основних помилок виділяють неналежну увагу бухгалтерів чи економістів до законодавчих змін. Внаслідок цього на підприємствах своєчасно не змінюється чи взагалі невірно обирається режим оподаткування при реєстрації бізнеса [14].

Дієвим інструментом можна вважати методи податкового планування часу визнання доходів та витрат. Зважений підхід до розподілу запланованих надходжень за часом та розрахунок забезпечення витрат на придбання нового обладнання, ліцензій, активів чи залучення фахівців, завдяки яким буде можливість покращити певні показники роботи підприємства, дозволяють не порушуючи законодавства зменшити навантаження на бізнес [14].

Також серед оптимальних та цілком безпечних методів, що дозволяють скоротити витратну частину, вважають перехід до спрощеної системи оподаткування, укладення договорів лізингу основних засобів та використання податкових пільг. При цьому варто зазначити, що бізнес виграє двічі, бо завдяки плануванню він отримає можливість реалізувати свої стратегічні плани щодо прибутку та придбати активи, які позитивно впливатимуть на прибуток у майбутньому [12].

При розробці стратегій податкової оптимізації завжди треба пам’ятати про те, що всі стратегії мають відповідати діючому законодавству, а будь-яке ухилення від сплати податків вважатиметься податківцями незаконним.

Недостатній рівень знань спеціалістів, що беруть участь у створенні податкової стратегії, може стати причиною для податкової перевірки. За відсутності юридичної основи змін контролюючі органи можуть сприйняти операції, які здаються законними, як схеми ухилення від оподаткування. Порушення чинного законодавства завжди є підставою для застосування покарання та може призвести до серйозних юридичних наслідків для компанії в цілому та посадових осіб, донарахування податкових зобов’язань та штрафів, судових позовів та кримінальних справ.

Застосування стратегії планування податкового навантаження буде корисним підприємствам будь-якої форми власності. Але безпечним з юридичної точки зору ці дії будуть тільки тоді, коли впровадження буде розцінене податківцями як законна оптимізація, а не як незаконне ухилення від сплати податків [9].

Варто розуміти, що перехід має бути плавним та поступовим. Різкі зміни податкової політики у більшості випадків будуть негативно сприйняті замовниками. Завжди існує ризик, що агресивні стратегії негативно впливають на репутацію компанії та призводять до збитків через негативне сприйняття контрагентами податкової політики [9].

Уникнути ризиків, що можуть виникнути при розробці стратегії податкової оптимізації для підприємства, унеможливити помилки чи безпідставне використання пільг, що стане підставою для перевірок та штрафних санкцій [9].

Консультанти з бухгалтерського обліку та податкового планування нададуть повний спектр послуг з економічного аналізу потенціалу та допоможуть обрати правильну політику при відкритті власної справи чи підприємства, правильно планувати прибуток та витрати на утримання працівників [23, 26].

Приклади впровадження ефективного податкового консультування на підприємствах

Податкове консультування стає важливим інструментом для оптимізації податкового навантаження та мінімізації ризиків. Розглянемо практичні кейси для впровадження ефективного податкового консультування на підприємствах.

Кейс 1. Оптимізація податкового навантаження.

Оптимізувати податкове навантаження по прямих податках підприємства пропонується, використовуючи норми, які передбачені п. 431 підрозд. 4 розд. XX «Перехідні положення» ПКУ щодо використання «прискореної» амортизації, оскільки цей спосіб не є застосованим у діяльності компанії[18].

Відповідно до закону платники податку на прибуток мають право під час розрахунку амортизації використовувати прискорені строки амортизації відповідно до п. 431 підрозд. 4 розд. XX ПКУ при визначенні об'єкта оподаткування податком на прибуток підприємств на період з 01.01.2020 до 31.12.2030 платники податку на прибуток мають право під час розрахунку амортизації щодо ОЗ:

- групи 4 (машини та обладнання) та групи 5 використовувати мінімально допустимий строк амортизації, який становить 2 роки;
- групи 3 (передавальні пристрої) та групи 9 використовувати мінімально допустимий строк амортизації, який становить 5 років. [18].

Такі мінімально допустимі строки амортизації основних засобів використовуються незалежно від строків амортизації, визначених у бухобліку.

Причому ОЗ мають одночасно відповідати таким вимогам:

- введені в експлуатацію платником податків у межах одного з податкових (звітних) періодів — з 01.01.2020 до 31.12.2030;
- не були у використанні;
- мають використовуватися у власній господарській діяльності та не можуть продаватися або надаватися в оренду іншим особам (крім платників

податків, основним видом діяльності яких є послуги з надання в оренду майна). [1].

Таким чином, платник податку може застосовувати метод «прискореної» податкової амортизації і до основних засобів, які було введено в експлуатацію в 2021 році, за умови дотримання зазначених вище вимог.

Платники податку на прибуток, що застосовують податкові різниці, до яких відноситься компанією, розраховують амортизацію за правилами П(С)БО, для них передбачено й податкові різниці за п. 138.1 та 138.2 ПКУ [15]:

- збільшують фінансовий результат до оподаткування на суму нарахованої амортизації основних засобів або нематеріальних активів відповідно до НП(С)БО або МСФЗ [15];

- зменшують фінансовий результат до оподаткування на суму розрахованої амортизації основних засобів або нематеріальних активів відповідно до п. 138.3 ПКУ [15].

Ця норма дозволяє віднести на витрати до 50% первинної вартості основних засобів впродовж першого року терміну їх корисного використання – вона стосується основних засобів 4-ї групи з мінімальним строком корисного використання в 5 років[18].

Отже, застосування методу «прискореної» амортизації дійсно дозволяє підприємству істотно збільшити суми амортизаційних витрат в перші роки використання об’єктів основних засобів.

Вказані вище преференції дозволяють зменшити суму податку на прибуток до сплати впродовж перших двох років після введення в експлуатацію об’єкту основних засобів [18].

За рахунок застосування вказаних норм сума амортизаційних витрат перевищує суму амортизаційних витрат по лінійному методу. Ефект

---

[1] Прискорена амортизація: роз’яснюють податківці. https://ibuhgalter.net/ru/news/24686

можна оцінити, наприклад, як добуток середньої ставки розміщення вивільнення коштів в комерційному банку на суму скорочення витрат на сплату податку [18].

Облік у витратах відрахувань за «прискореною» амортизацією основних засобів рівними частками впродовж терміну експлуатації дозволяє скоротити суму податку на прибуток до сплати в періодах, що йдуть за роком реалізації основних засобів до закінчення встановленого терміну експлуатації об'єкту.

Отже, доцільно оцінити вплив пропозиції щодо використання «прискореної» амортизації на податкове навантаження і ефективну податкову ставку по податку на прибуток для суб'єктів господарювання [18].

Проведемо аналіз показників компанії за 2021 рік з обліком і без урахування додаткових заходів податкового стимулювання на прикладі умовного підприємства. Для цього припустимо, що введене у 2021 році обладнання 4-ї групи амортизувалося за «прискореною» амортизацією відповідно – щоб показати, яка різниця спостерігатиметься для підприємства.

Згідно з існуючою обліковою політикою компанії усі витрати, пов'язані із використанням основних засобів, а також амортизаційні відрахування визнаються витратами звітного періоду та відображаються у Звіті про прибутки та збитки [18].

Припинення визнання балансової вартості об'єкта основних засобів відбувається після його вибуття та коли вже не очікуються майбутні вигоди від його використання. Прибуток чи збиток від вибуття об'єкта основних засобів відображається у Звіті про прибутки та збитки [18].

Амортизація основних засобів здійснюється прямолінійним методом з урахуванням термінів корисного використання. і відображається у складі прибутку або збитку. Амортизація нараховується з дати готовності об'єкта до експлуатації та введення в експлуатацію, а для об'єктів основних засобів, вироблених господарським способом – з моменту завершення виготовлення об'єкта та його готовності до експлуатації [14].

Порівняльний розрахунок існуючого нарахування амортизації та його

«прискореного» варіанту наведено у табл. 2.4. Отже, як видно з таблиці, різниця між нарахованою фактично амортизацією у відповідному періоді та амортизаційними платежами, які компанія могла би віднести до витрат складає 5 460,3 тис. грн.

Таблиця 2.4

Нарахування амортизації для машин та обладнання компанії за прийнятої системи нарахування та його «прискореного» варіанту*

Вартість, тис. грн.	Діюча амортизаційна політика		«Прискорена» амортизація	
	Термін дії, роки	Амортизаційні відрахування на рік, тис. грн.	Термін дії, роки	Амортизаційні відрахування на рік, тис. грн.
18202	5	3640,5	5	9 100,8

*вартість частини ОЗ 4-ї групи, які було введено у 2021 році

У табл. 2.5 наведемо розрахунок впливу запропонованого заходу податкової оптимізації для компанії.

Таблиця 2.5

Вплив заходів податкової оптимізації із застосуванням «прискореної» амортизації для компанії, тис. грн.

№	Найменування показників	Фактичні дані за звітністю	З урахуванням пільг з «прискореної» амортизації
1.	Чистий дохід від реалізації	2275641	2275641
2.	Річна амортизація	26300	31 760,5
3.	Частка амортизації у виручці (чистому доході), %	1,16	1,40
4.	Зміна амортизації	-	5 460,3
5.	Прибуток до оподаткування	16306	10 845,5
6.	Податок на прибуток (нарахований)	2935,08	1952,20
7.	Податок на прибуток до сплати (з урахуванням переплати)	1038	55,11
8.	Зміна податку на прибуток	-	-982,89

Динаміку показників податку на прибуток за обох умов наведемо на рис.2.2.

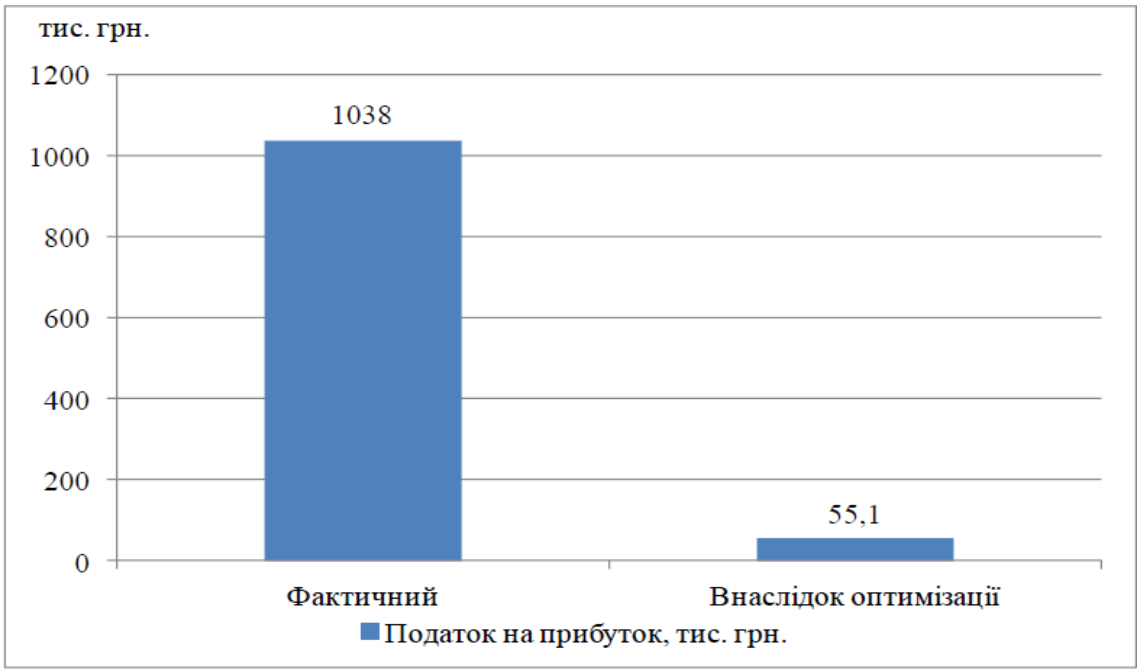

Рис. 2.2. Показник податку на прибуток компанії за звітом та внаслідок оптимізації, тис. грн.

На підставі проведених розрахунків можна зробити наступні висновки:

1) застосування пропозиції для компанії щодо використання «прискореної» амортизації для нарахування амортизації основних засобів призводить до істотного скорочення витрат на сплату податку на прибуток організацій, в порівнянні з фактичними даними – на 982,89 тис. грн. [18].;

2) застосування «прискореної» амортизації основних засобів дозволяє заощадити на податкових платежах в поточному періоді та наступному періоді, але призводить до збільшення суми податку на прибуток організацій до сплати в подальших періодах. Відповідно, це означає, що компанія зможе досягти значної економії за податком на прибуток у 2021 та 2020 роках[18];

3) податкова економія від застосування наведеного способу оптимізації податкового навантаження складає 982,89 тис. грн. лише за один рік, що дозволить компанії, наприклад, профінансувати витрати на незавершене будівництво[18];

4) Тепер дослідимо, яким чином вплине використання «прискореної» амортизації як способу оптимізації податкового навантаження на показники

податкового навантаження і ефективної податкової ставки компанії (табл. 2.6).

Таблиця 2.6

Податкове навантаження і ефективна податкова ставка компанії, тис. грн.

№	Найменування показників	Фактичні дані	За використання «прискореної» амортизації	Відхилення, %
1.	Поточний податок	2 935,08	1 952,20	-33,5
2.	Переплачений податок	-1 897,1	-1 897,1	0,00
3.	Разом податок	1 038,0	55,1	-94,7
4.	Чистий дохід від реалізації	2 275 641,2	2 275 641,2	0,00
5.	Прибуток до оподаткування	16 306,0	10 845,5	-33,5
6. Податкове навантаження, %				
6.1.	Відношення суми податку на прибуток до виручки	0,046	0,002	-94,69
6.2.	Відношення суми податку на прибуток до чистого прибутку	6,799	0,511	-92,49
7	Ефективна податкова ставка, %	6,37	0,51	-92,02
8.	Ставка, встановлена ПКУ, %	18,0	18,0	0,00
9.	Ефект перевищення (скорочення), %	-11,6	-17,5	50,35

**Складено та розраховано автором на підставі умовних даних [9, 18]*

Наочно зміну показників податкового навантаження та ефективної податкової ставки до та після запровадження запропонованого заходу щодо податкової оптимізації для компанії покажемо на рис. 2.3.

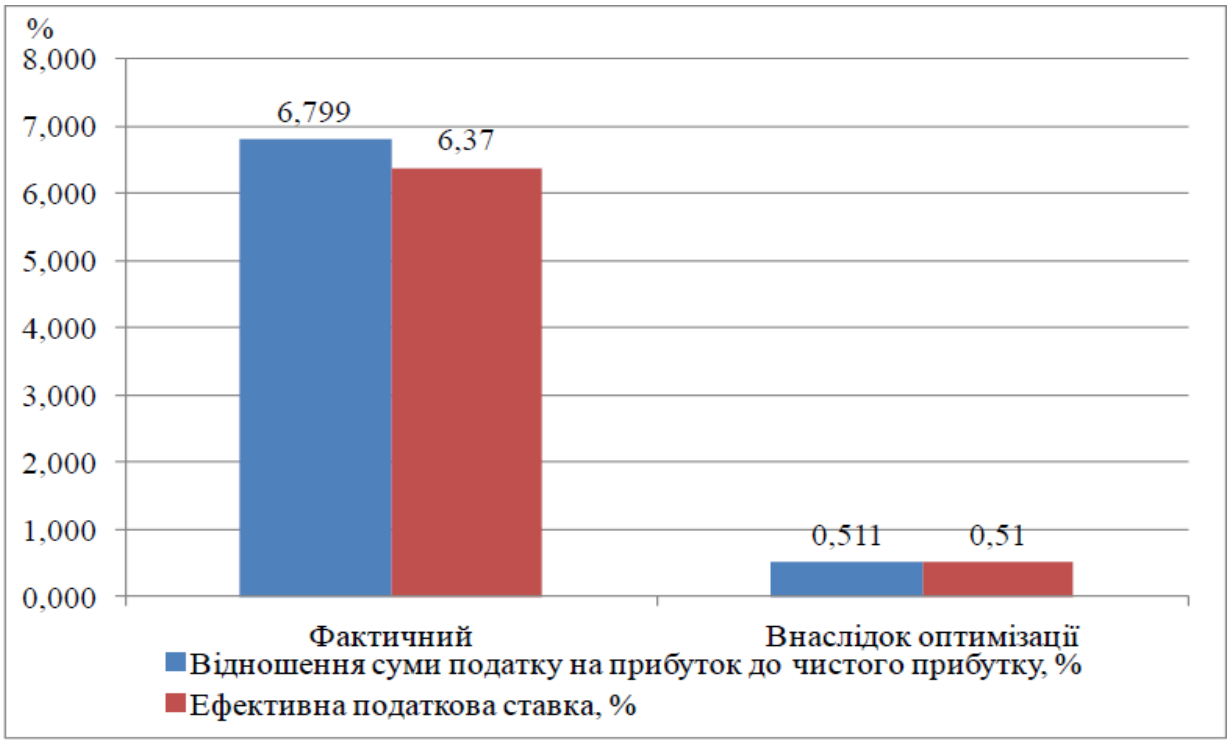

Рис. 2.3. Показники податкового навантаження та ефективної ставки податку на прибуток компанії за звітом та внаслідок оптимізації, %

Як можна побачити з представлених у табл. 3.7 та рис. 3.7 результатів, застосування «прискореної» амортизації для компанією як заходу податкової оптимізації за податком на прибуток призводить до зменшення як показників податкового навантаження, зокрема, за показником податкового навантаження по відношенню до виручки – на 94,7% та за показником податкового навантаження по відношенню до чистого прибутку – на 92,5%; так і показника ефективної податкової ставки по податку на прибуток – на 92,02% [18].

Зазначимо, що отримати переваги за наведеного заходу – застосування «прискореної» амортизації ТОВ «Дніпровський хлібокомбінат №5» зможе отримати і наступного року. Крім того, наведений захід є стимулюючим й до того, щоб підприємство активніше інвестувало у оновлення своїх основних засобів, що призведе у майбутнього до виникнення позитивного синергетичного ефекту[18].

Кейс 2. Оптимізація ПДВ

Платник ПДВ придбав 10 од. товарів на суму 12000 грн. (у тому числі ПДВ – 2000 грн.). Витрати на доставку товару становлять 600 грн. (у тому числі ПДВ – 100 грн.). Облік ТЗВ на підприємстві ведуть:

прямим рахунком;

на окремому субрахунку [10].

У першому варіанті первісна вартість 1 од. товару (без ПДВ) становитиме (10 000 грн.+ 500 грн.) : 10 од.=1050 грн., у другому – 10000 грн. : 10 од. = 1000 грн.

Відповідно мінімальна база оподаткування у другому варіанті буде меншою.

Скажімо, якщо підприємство вирішило продати цей товар за собівартістю, то в першому варіанті ПЗ з ПДВ з 1 од. товару становитимуть: 1050 грн. х 20%=210 грн., а в другому варіанті: 1000 грн. х 20% = 200 грн [10].

Отже, податковий консультант у варіанті з повною первісною собівартістю пропонує оптимізувати податкові наслідки за рахунок вибраної процедури відображення ТЗВ, як згідно з п.9П(С)БО 9 можна:

– прямо включати до собівартості товарів або

– відображати на окремому субрахунку і списувати на витрати за середнім відсотком [10].

У другому варіанті ТЗВ списують із загального субрахунку 289 «ТЗВ» одразу на витрати (на субрахунок 902 «собівартість реалізованих товарів»), без відображення на субрахунку 281. У результаті в першому варіанті ТЗВ беруть участь у розрахунку первісної вартості товарів, і як наслідок, мінімальна бази ПДВ, а в другому варіанті («за середнім відсотком») - ні. У другому варіанті мінімальна база ПДВ буде нижчою[10].

Кейс 3. Оптимізація ПДВ при продажі основних засобів.

Підприємство планує продати об’єкт ОЗ (автомобіль), первісна вартість якого становить 350000 грн. (без ПДВ), нарахована амортизація на початок місяця продажу - 50000 грн., амортизація, нарахована за місяць, в якому

автомобіль було продано, становила 5000 грн. Автомобіль продають за договірною вартістю 240000 грн. (у тому числі ПДВ – 40000 грн.) [10].

Розглянемо три варіанти оформлення цієї операції [10]:

1) автомобіль не переводять перед продажем на субрахунок 286. Тоді мінбаза оподаткування ПДВ становитиме 350000 грн.-50000 грн. = 300000 грн., а сума ПЗ після ПДВ, обчислених з вартості перевищення мінбази ПДВ над договірною вартістю дорівнюватиме: (300000 грн.-200000 грн.) х 20% = 20000 грн. Разом ПЗ: 40000 грн.+20000 грн. = 60000 грн.;

2) автомобіль зараховують у місяці продажу на субрахунок 286 та відображають за балансовою вартістю (350000 грн. – 50000 грн. – 5000 грн. = 295 000 грн.). Тоді результати будуть такими самими, як і у варіанті 1 (оскільки орієнтуються на балансову вартість на початок місяця);

3) автомобіль у місяці, що передує місяцю продажу, переводять на субрахунок 286 та обліковують його за чистою вартістю реалізації, яку визначають на рівні договірної ціни з покупцем (без ПДВ), а саме 200000 грн. У цьому варіанті мінімальна база оподаткування ПДВ збігається з договірною вартістю і ПЗ становитиме 40000 грн. Облік операцій відображено в табл.2.7.

Таблиця 2.7.

Облік операцій продажу об'єкта ОЗ [10]

Господарська операція	Кореспондуючі рахунки		Сума, грн.
	Дебет	Кредит	
Варіант 1			
1. Нараховано амортизацію за місяць вибуття автомобіля	92	131	5000
2. Списано амортизацію на автомобіль, що вибув	131	105	55000
3. Відображено дохід від продажу автомобіля (на дату його передачі покупцю)	361	746	240000
4. Нараховано ПЗ з ПДВ виходячи з договірної вартості	746	641/ПДВ	40000
5. Нараховано ПЗ виходячи з суми перевищення мінімальної бази оподаткування над договірною вартістю	949	641/ПДВ	20000

6. Списано залишкову вартість автомобіля на реалізацію	977	105	295000
7. Отримано оплату від покупця	311	361	240000
Варіант 2			
8. Нараховано амортизацію за місяць вибуття автомобіля	92	131	5000
9. Списано амортизацію на автомобіль, що вибув	131	105	55000
10. Переведено автомобіль до складу необоротних активів, утримуваних для продажу	286	105	295000
11. Відображено дохід від реалізації автомобіля	361	712	240000
12. Нараховано ПЗ з ПДВ виходячи з договірної вартості	746	641/ПДВ	40000
13. Нараховано ПЗ з ПДВ виходячи з договірної вартості	949	641/ПДВ	20000
14. Списано залишкову вартість автомобіля на реалізацію	977	105	295000
15. Отримано оплату від покупця	311	361	240000
Варіант 3			
16. Списано нараховану амортизацію на автомобіль	131	105	50000
17. Переведено автомобіль до складу необоротних активів, утримуваних для продажу	286	105	300000
18. Відкориговано балансову вартість до чистою вартості реалізації	940	286	100000
19. Відображено дохід від реалізації автомобіля	361	712	240000
20. Нараховано ПЗ з ПДВ виходячи з договірної вартості	712	641/ПДВ	40000
21. Списано залишкову вартість автомобіля на реалізацію	943	286	200000
22. Отримано оплату від покупця	311	361	240000

Найбільш вигідний з позицій оподаткування ПДВ третій варіант, який цілком відповідає правилам бухгалтерського обліку.

Ті об’єкти необоротних активів, які плануються до продажу за ціно. Нижче балансової вартості, має сенс у місяці, що передує місяцю продажу, перевести до складу оборотних активів, утримуваних для продажу (на субрахунок 286), а потім оцінити до чистої вартості продажу. Тоді мінімальна база оподаткування збігатиметься з договірною ціною[10].

Проте в цьому разі у розпорядчому документі слід обґрунтувати необхідність проведення уцінки з посиланням на норму п. 1, п.п.8 – 10 розд. II

П(С)БО 27 та п.24 П(С)БО 9 і отримати письмову індивідуальну податкову консультацію в органах ДПС[10].

Таким чином, ефективне податкове консультування демонструє свою значущість у різних сферах діяльності підприємств, допомагаючи оптимізувати податкові витрати, мінімізувати ризики та підвищити фінансову ефективність. Приклади показують, що залучення професійних консультантів є важливим кроком для досягнення стратегічних цілей бізнесу.

РОЗДІЛ 3.
ПРОПОЗИЦІЇ ЩОДО УДОСКОНАЛЕННЯ ПОДАТКОВОГО КОНСУЛЬТУВАННЯ ТА ОЦІНКА ЙОГО ЕФЕКТИВНОСТІ

3.1. Рекомендації щодо удосконалення діяльності податкових консультантів

Ефективність податкового консультування залежить від низки факторів, зокрема від професійного рівня консультанта та специфіки клієнтського бізнесу.

Для на якість податкових консультацій на нашу думку, перш за все впливає професійні компетенції податкового радника. В Україні податковим консультантом себе може назвати будь яка особа, навіть без економічної чи юридичної освіти. Для впровадження практики податкового консультування не потрібно ніяких підтверджуючих документів. Консультаційна діяльність в сфері оподаткування не регулюється законодавством. Сьогодні на ринку податкового консалтингу безліч незалежних податкових консультантів, які працюють як ФОП, громадські організації, консалтингові компанії. Тому на нашу думку перш за все потрібно, що б ця професія була сертифікована.

Для удосконалення податкових консультацій потрібно , щоб в Україні були розроблені стандарти щодо сертифікації податкових консультантів та визначені державні інституції, які будуть регулювати діяльність податкових консультантів. Гарна практика державного регулювання діяльності податкових консультантів розвинута в Німеччині. На наше переконання, було б ефективним використати позитивний досвід Палати податкових консультантів Німеччини в Україні. Крім того в Німеччині особливу увагу приділено постійному навчанню та підвищенню кваліфікації податкових радників [28].

Підвищення професійної компетенції податкового консультанта полягає в постійному відслідковуванні змін податкового законодавства, нормативних

актах і судовій практиці. Крім того, потрібно відвідувати курси, семінари та тренінги з оподаткування та податкового права, бухгалтерії, фінансової аналітики.

Для покращення якості консультацій в сфері оподаткування податковий радник повинен вміти аналізувати клієнтські потреби - розуміти специфіку бізнесу клієнта та галузеві ризики, щоб надавати більш цілеспрямовані рекомендації. Крім того, повинен володіти професійними компетенціями щодо прийняття індивідуальних рішень, вміти розробляти стратегії з урахуванням унікальних особливостей компанії клієнта [27].

Зараз в часи активних інформаційних процесів податкові консультанти мають вміти застосувати сучасні інформаційні технологій. До таких технологій відносяться:

–Автоматизація процесів. Податковий радник повинен використовувати програмне забезпечення для аналізу податкових даних, розрахунку податкового навантаження та підготовки звітності.

–Інтеграція аналітики. Вміти впроваджувати IT-інструменти для аналізу великих обсягів даних, щоб прогнозувати податкові ризики.

–Онлайн-консультування. Пропонуйте зручні форми спілкування, наприклад, через відеозустрічі або спеціалізовані платформи [27].

Слід звернути увагу, що комплексний підхід в податковому консультуванні є цікавим для клієнта. Поєднання податкового консультування з фінансовим аналізом, юридичною підтримкою та аудиторськими послугами є вигідним для суб'єктів господарювання , оскільки економить час, так і матеріальних.

Побудова довірчих відносин з клієнтами є також немало важливим в професії податкового консультанта, яка повинна ґрунтуватися на принципах відкритості, прозорості та взаємоповаги.

Податковий радник має забезпечити клієнта деталізованими поясненнями податкових рекомендацій і рішень. Вміти створювати програми постійного

супроводу, які включають регулярні консультації в сфері оподаткування, які потрібні та цікаві будуть клієнту [11].

Консультанти повинні діяти відкрито та правдиво, усі рекомендації мають базуватися на достовірних даних і відповідати чинному законодавству [16].

Крім того податкові консультанти повинні зберігати конфіденційність інформації, отриманої від клієнта, і використовувати її виключно для виконання своїх професійних обов’язків.

Необхідно уникати конфліктів інтересів, що можуть вплинути на незалежність і об’єктивність рішень. Консультант має діяти в найкращих інтересах клієнта, не допускаючи впливу особистих інтересів або стороннього тиску.

Податковий радник має поводитися гідно, дотримуючись норм етикету та не завдаючи шкоди репутації професії. Уникати надання консультацій, які порушують законодавство або створюють репутаційні ризики для клієнта. Дотримання цих етичних принципів є основою для побудови довготривалих відносин із клієнтами, запобігання юридичним ризикам та підтримання високого рівня професійної репутації[11].

Намагатися систематично отримувати зворотний зв'язок (відгуки) від клієнтів для вдосконалення сервісу, здійснювати моніторинг результатів, а саме аналізувати, як рекомендації впливають на податкове навантаження та фінансові результати клієнта.

Застосування цих рекомендацій допоможе зробити консультування більш професійним, клієнтоорієнтованим та ефективним.

Запровадження інноваційних інформаційних технологій в податковому консультуванні також має велике значення, оскільки можна визначти економічний ефект в частині :

1. Зниження витрат суб’єктів господарювання.

–Скорочення витрат на ручну обробку даних і перевірки.

–Мінімізація штрафів через зменшення помилок у звітності [21].

2. Підвищення ефективності.

–Швидкість аналізу даних значно перевищує можливості людського аналізу.

–Вивільнення ресурсів для стратегічного планування.

3. Прозорість і контроль.

–Автоматизовані системи дозволяють краще контролювати податкові процеси.

–Зниження репутаційних ризиків через забезпечення відповідності законодавству[16].

Сьогодні перспективами розвитку інформаційних технологій у податковому консультуванні є:

1. Поглиблена інтеграція з державними системами

–Платформи для онлайн-співпраці з податковими органами.

–Миттєве відображення змін у податковому законодавстві.

2. Розвиток технологій штучного інтелекту

–Автоматизований аналіз нових нормативно-правових актів.

–Рекомендації в режимі реального часу [16].

3. Екосистеми для управління фінансами

–Єдині платформи для обліку, звітності та консультування.

–Інтеграція податкових і фінансових систем для всебічного аналізу[11].

Отже, запровадження інноваційних інформаційних технологій у податкове консультування є ключовим фактором підвищення ефективності цього процесу. Вони дозволяють підприємствам знижувати витрати, підвищувати прозорість і зменшувати податкові ризики, забезпечуючи конкурентоспроможність на сучасному ринку.

3.2. Оцінка ефективності податкового консультування

Податкові консультації відіграють важливу роль у формуванні фінансових результатів підприємства, оскільки дозволяють оптимізувати податкові зобов'язання, мінімізувати ризики та забезпечити відповідність

законодавству. Показники ефективності діяльності податкових консультантів (KPI) можуть варіюватися залежно від цілей компанії, масштабу консультацій та очікуваних результатів. До основних KPI, які можуть використовуватися для визначення практичного впливу податкових консультацій та оцінки ефективності податкових консультацій слід віднести:

– Покращення прибутковості. Завдяки рекомендаціям податкового консультанта підприємство знижує податкові витрати, що сприяє зростанню чистого прибутку.

– Оптимізація витрат. Консультації допомагають підприємству в межах норм чинного податкового законодавства коректно класифікувати витрати, що дозволяє зменшити базу оподаткування.

– Уникнення штрафних санкцій. Дотримання законодавчих вимог дозволяє уникнути фінансових втрат через штрафи або пеню.

– Підвищення фінансової прозорості. Використання рекомендацій консультантів покращує якість фінансової звітності, що є важливим для інвесторів і кредиторів та підвищує ділову репутацію суб'єкта господарювання[11].

До розширеного переліку KPI для податкових консультацій можна запропонувати наступні:

1.Відсоток зниження податкового навантаження

KPI = (Початкове податкове навантаження - Зниження) /

Початкове податкове навантаження х 100% (3.1)

Показує, наскільки ефективно було оптимізовано податкові витрати клієнта.

2.Рентабельність консультацій

Рентабельність = Прибуток від консультацій /

Собівартість консультацій х 100% (3.2)

Витрати консультацій включають прямі витрати, такі як оплата праці консультантів, витрати на підготовку матеріалів, податкові зобов'язання, оренда офісу, технічне забезпечення тощо.

Відображає економічний ефект для клієнта у порівнянні з витратами на консультаційні послуги.

3.Швидкість реагування на запит клієнта

Метрика: середній час відповіді на запит або надання консультації.

Критично важливо для бізнесів, що працюють у швидко змінюваних умовах.

4.Відсоток виграних спорів

KPI = Кількість виграних спорів /

Загальну кількість спорів х 100% (3.3)

Демонструє якість і відповідність консультацій податковим нормам.

5.Кількість податкових ризиків, усунутих завдяки консультації

KPI = Кількість запобіглих ризиків /

Загальну кількість ідентифікованих ризиків х 100 (3.4)

Метрика, що відображає, скільки потенційних порушень або ризиків вдалося уникнути після проведення консультацій.

6.Рівень задоволеності клієнтів (NPS)

NPS = % Промоутери - % Критики (3.5)

Промоутери: Клієнти, які оцінили послугу 9-10 балів.

Критики: Клієнти, які оцінили послугу 0-6 балів.

Визначається через опитування клієнтів щодо їхнього досвіду співпраці.

7.Відсоток повторних звернень

KPI = Кількість повторних клієнтів /

Загальна кількість клієнтів х 100% (3.6)

Показує лояльність клієнтів до податкового консультанта або компанії.

8. Кількість податкових оптимізацій, впроваджених клієнтом

KPI = Кількість впроваджених рекомендацій /

Загальну кількість наданих рекомендацій х 100% (3.7)

Відсоток або абсолютна кількість рекомендацій, які клієнт впровадив у свою діяльність.

10.Відсоток вчасно виконаних завдань

Відсоток $_{вчасно}$ = Кількість вчасно виконаних завдань /

Загальної кількості завдань х 100% (3.8)

Важливий показник відповідальності та організованості.

Оцінку діяльності податкових консультантів за вище рекомендованими показниками може здійснювати як самостійно незалежний податковий консультант для визначення прибутковості свого справи, так і суб’єкт господарювання, в штаті у якого є податковий консультант або який має постійний супровід податкового консультанта.

Отже, податкові консультації мають значний вплив на фінансові результати підприємства, забезпечуючи зниження податкових витрат, підвищення прибутковості та фінансової стійкості. Регулярна оцінка ефективності консультацій дозволяє покращити стратегію управління податковими зобов'язаннями та мінімізувати ризики.

ВИСНОВКИ

У результаті проведеного дослідження щодо специфіки процесу податкового консультування: методична, інформаційна та економічна складові» сформульовано та обґрунтовано низку положень та висновків, пропозицій і рекомендацій, спрямованих на досягнення поставленої мети, а саме:

1.Визначено, що методична складова вимагає розробки чітких методичних підходів для забезпечення ефективної допомоги клієнтам у питаннях оподаткування. Важливими аспектами методичної складової є:

–Аналіз та інтерпретація податкового законодавства**.** Консультанти повинні чітко розуміти нормативно-правові акти, щоб давати обґрунтовані рекомендації.

–Методи податкового планування та оптимізації**.** Потрібно мати стратегії для мінімізації податкових зобов'язань клієнта в межах правового поля.

–Адаптація методів під конкретні умови клієнта**.** У кожному випадку потрібно індивідуально підходити до питання залежно від виду діяльності, розміру компанії, її структури.

2.Доведено, що інформація є основою податкового консультування. Без сучасних даних консультанти не можуть ефективно працювати.

Основні аспекти цієї складової:

–Збір і обробка актуальної податкової інформації. Податкові консультанти повинні постійно відслідковувати зміни в податковому законодавстві та оперативно реагувати на них.;

–Інформаційні технології у податковому консультуванні. Використання програмного забезпечення для автоматизації обчислень, подання звітності та аналізу фінансових результатів.

–Доступ до баз даних і консультаційних ресурсів. Важливо мати доступ до перевірених джерел податкової інформації для ефективної роботи.

3.З’ясовано, що економічний аспект податкового консультування полягає в оцінці фінансових наслідків податкових рішень і стратегій. Ключові моменти:

–Оцінка економічних наслідків податкових рішень**.** Важливо аналізувати, як вплинуть запропоновані стратегії на фінансові результати клієнта.

–Моделювання податкових сценаріїв**.** Використання економічних моделей для прогнозування можливих варіантів розвитку подій, в залежності від податкових рішень.

–Економічна доцільність і ризики**.** Оцінка витрат на консультування та ризиків, пов’язаних з податковими порушеннями або неправильними порадами.

4.Проаналізовано принципи податкового консультування та внесена пропозиція щодо віднесення до принципів нових таки як: принцип індивідуального підходу, принцип націленості на результат та своєчасності.

5.Правове регулювання податкового консультування в Україні базується на низці важливих законодавчих актів, зокрема Податковому кодексі України, а також на численних нормативно-правових документах, що визначають порядок введення бухгалтерського обліку, подання податкової звітності та сплати податкових платежів. Складність розуміння податкових вимог та необхідність адаптації обліку і оподаткування до міжнародних стандартів підвищують значення і роль податкових консультантів для платників податків.

6.Встановлено, що процес податкового консультування є різнобічним і включає методичний, інформаційний та економічний аспекти. Для досягнення високої ефективності консультанти повинні володіти знаннями податкового законодавства, мати доступ до сучасних інформаційних ресурсів і вміти оцінювати економічні наслідки своїх рекомендацій. Це дозволяє забезпечити клієнтів точними і вигідними порадами для успішного ведення бізнесу та мінімізації податкових ризиків.

7.Визначено, що саме незалежні податкові консультанти пропонують суб’єктам господарювання та фізичним особам і виконують ширший спектр

послуг ніж податкові інспектори ДПС України. До таких послуг належать: оптимізація податкових зобов'язань, аналіз податкових ризиків і їх мінімізація; ведення податкової звітності та документації; міжнародне податкове консультування; правова допомога у сфері оподаткування тощо.

8. З’ясовано, що запити до податкових консультантів від замовників зосередженні на питаннях – допомоги у введенні бухгалтерського обліку, подання звітності до контролюючих органів та оптимізації податкових платежів. Проте, якщо податковий консультант є в штаті компанії , то його функції є набагато ширші.

9.Визначено основні методи дослідження діяльності клієнта та аналізу податкової політики так як: порівняльний аналіз, факторний аналіз, динамічний аналіз, SWOT-аналіз, аналіз податкового навантаження, маржинальний аналіз, моделювання податкової політики, аналіз податкових ризиків, кост-бенефіт аналіз (аналіз витрат і вигод).

10. Сформовано перелік інформаційних технологій, що використовуються податковими консультантами : бухгалтерські програми онлайн-сервіси для податкової звітності, інструменти електронного цифрового підпису, хмарні сервіси CRM- і ERP-системи, аналітичні інструменти, системи для електронного документообігу, податкові калькулятори.

11.Запропоновано варіант оптимізації податкового навантаження підприємства. Оптимізація податкового навантаження по прямих податках підприємства пов’язано з використанням «прискореної» амортизації. Встановлено, що застосування «прискореної» амортизації », як заходу податкової оптимізації за податком на прибуток приведе до зменшення як показників податкового навантаження, зокрема, за показником податкового навантаження по відношенню до виручки – на 94,7% та за показником податкового навантаження по відношенню до чистого прибутку – на 92,5%, так і показника ефективної податкової ставки по податку на прибуток – на 92,02%. Отримати переваги за наведеного заходу – застосування

«прискореної» амортизації – підприємство зможе наступного року. Крім того, наведений захід є стимулюючим до того, щоб підприємство активніше інвестувало у оновлення своїх основних засобів, що у майбутньому спричинить позитивний синергетичний ефект.

12. Виокремлено перелік KPI для податкових консультацій: відсоток зниження податкового навантаження; рентабельність консультацій; швидкість реагування на запит клієнта; відсоток виграних спорів; кількість податкових ризиків, усунутих завдяки консультації; рівень задоволеності клієнтів (NPS); відсоток повторних звернень; кількість податкових оптимізації, впроваджених клієнтом; відсоток вчасно виконаних завдань.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Безпалько І. Р. Податкове консультування: можливості використання досвіду Польщі у вітчизняних умовах. Наукові записки [Української академії друкарства]. 2016. № 1. С. 167–177. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nz_2016_1_22

2. Безпалько І. Р. Теоретико - методичні засади податкового консультування в Україні. Ефективна економіка.2015. № 11. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2015_11_71.

3. Бречко О.В., Швайко М.В. Сутність і види податкового консультування. Облік, оподаткування і контроль: теорія та методологія : матеріали Міжнародної науково-практичної Інтернет-конференції, м. Тернопіль, 27 грудня 2019 р. Тернопіль : ТНЕУ, 2019. С. 127–128.

4. Грибовська Ю.М., Кононенко Ж.А. Застосування інформаційних систем в управлінні підприємством. Випуск 47 / 2023 . Економіка та суспільство. URL: https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/2171/2098

5. Грицай О.І., Папіш В.І. Розвиток інформаційних технологій в Україні та їх інтегрування у сфері бухгалтерського обліку. Випуск № 61. 2024. Економіка та суспільство. URL: file:///C:/Users/Asus/Downloads/3806-%D0% pdf

6. Дерманська Л.В. Вітчизняні реалії та міжнародні основи регулювання податкового консультування. Тернопіль : ТНЕУ, 2017. 11 с.

7. Киреєв А. Діджиталізація процесів в аудиті. URL : ttps://eba.com.ua/didzhytalizatsiya-protsesiv-v-audyti/

8. Кулик В. А., Любимов М. О. Можливості, загрози та перспективи використання «хмарних» технологій в бухгалтерському обліку. Науковий вісник ПУЕТ. 2019. № 2 (93). С. 40–46.

9. Матвійчук Л., Олійник Л. Податкове навантаження вітчизняних підприємств в умовах воєнного стану: методичний аспект. Вісник Хмельницького національного університету. 2022. № 3. С. 192–198.

10. Мінімальна база ПДВ. Приклади розрахунку. URL : https://i.factor.ua/ukr/journals/bn/2016/october/issue-41/article-22265.html

11. Організація податкового консультування : навчальний посібник / В. Л. Андрущенко, О. М. Герасименко, О. С. Іванишина та ін. Ірпінь : Державний податковий університет, 2022. 288 с. URL: https://ir.dpu.edu.ua › items

12. Орищин Т. М. Оптимізація податкового навантаження підприємства: теоретичний та методичний аспекти. Економіка та держава. 2019. № 4. С. 58-62.

13. Офіційний сайт Федеральної палати податкових консультантів Німеччини. URL: https://www.bstbk.de/de/themen/steuerberaterplattform

14. Податкова політика підприємства: навчальний посібник / Іванишина О. С., Герасименко О. М., Тучак Т. В., Прокопенко І. А. Ірпінь: Державний податковий університет, 2023. 158 с

15. Податковий кодекс України від 02.12.2010 р. № 2755-VI. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text

16. Податкові консультанти в Україні. Бухгалтер 911 : вебсайт. URL: https://buhgalter911.com/blogs/post-1052909.html

17. Презентація-огляд «Ринку консультаційних послуг в Україні» Програми ділових консультацій Європейського банку реконструкції і розвитку URL: https://core.ac.uk/download/pdf/197229063.pdf

18. Прискорена амортизація: роз'яснюють податківці. https://ibuhgalter.net/ru/news/24686

19. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: Закон України від 16.07.1999 р. № 996-XIV. URL: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/996-14

20. Проєкт закону України від 10.07.2008 № 434 «Про податкове консультування». Верховна Рада України : офіційний вебпортал. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/index

21. Як використовувати AI у бухгалтерському обліку — огляд 10 найкращих сервісів URL: https://genius.space/lab/yak-vikoristovuvati-ai-u-buhgalterskomu-obliku-oglyad-10-najkrashhih-servisiv/

22. Офіційний сайт Європейська організація податкових консультантів ETAF . URL : https://etaf.tax/contact/#

23. Офіційний сайт Pricewaterhouse Coopers. General Anti-Avoidance Rules. URL: https://www.pwc.com/cz/cs/danove-sluzby/danova-politika/assets/gaar-general-anti-avoidance-rule-en.pdf
24. Офіційний сайт Спілки податкових консультантів України URL:https://www.taxadvisers.org.ua/
25. Офіційний сайт Палати податкових консультантів України URL:http://ppk.org.ua/uk/charter

Додаток А

Вчені та експерти в сфері податкового консультування в Україні

Вчені/експерти	**Публікації**
Безпалько І.	Теоретико-методичні засади податкового консультування в Україні
Біліченко А.	податкове консультування як напрям підвищення рівня податкової культури в Україні
Брояков С.	Система принципів податкового консультування
Іванишина О. Воленко В.	Концептуальні засади податкового консультування
Ізмайлов Я. Єгорова І.	Шляхи вирішення проблем податкового консультування в Україні з використанням досвіду зарубіжних країн
Дерманська Л.	Вітчизняні реалії та міжнародні основи регулювання податкового консультування
Онищенко В.	автор численних публікацій у професійних виданнях «Головбух», «Головбух Бюджет», системи «Експертус Головбух»
Смірнова О.	Організаційно-правове регулювання податкового консультування: зарубіжний досвід
Ткачик Ф.	Організаційно-правове забезпечення податкового консультування в Україні, Польщі та Чехії
Тучак Т. Соболевська К.	Специфіка професії податкового консультанта.
Яцунь Ю.В.	Специфіка надання послуг податкового консультування аудиторськими фірмами
Шалімова Н.	Податковий консалтинг та аудит (навч. посібник)

Додаток Б

Принципи податкового консультування

Принцип	Зміст
Об'єктивність і неупередженість.	Передбачає, що аналітика, поради, рекомендації, які надаються клієнту, максимально відображають реальний стан справ, і що судження консультанта будуються з максимальною відстороненістю від будь-яких особистих інтересів. Необ'єктивність консультанта може бути викликана або інформаційними факторами, або факторами розбіжності інтересів
Незалежність	Об'єктивність роботи податкового консультанта залежить від ступеня його незалежності, тобто від ступеня впливу на консультанта зовнішніх осіб, а також людських та організаційно-виробничих відносин, в які включений консультант.
Конфіденційність.	Розголошення конфіденційної інформації клієнтів (наприклад, публікація) не є порушенням професійної етики: а) якщо отримано дозвіл клієнта з урахуванням інтересів усіх сторін, яких вона може торкнутися; б) коли це передбачено законодавчими актами або рішенням суду; в) для захисту професійних інтересів консультанта в ході офіційного розслідування або приватного розгляду, проведеного керівником або уповноваженими представниками клієнта; г) коли клієнт навмисно і незаконно втягнув податкового консультанта в дії, що суперечать професійним нормам.
Законність	Податковий консультант повинен чітко уявляти і знати межу між законною консультацією і консультацією, що виходить за рамки закону
Пріоритет інтересів клієнта.	Податковий консультант ставить інтереси своїх теперішніх та колишніх клієнтів вище власних і служить їм чесно, компетентно, незалежно. Податковий консультант повинен уникати вигод та інтересів, пропонованих третіми сторонами у зв'язку з рекомендаціями їх клієнту без повідомлення та згоди клієнта.
Сумлінність.	Передбачає забезпечення податковим консультантом повноти та якості надання послуг, його професійної компетентності та обліку ним конфлікту інтересів.
Професійна компетентність	Податковий консультант повинен виконувати свої професійні обов'язки згідно належних технічних та професійних стандартів. Крім того, він повинен бути повністю впевнений у здатності клієнта сприймати поради, використовувати рекомендації та впроваджувати їх.

Додаток В

Оптимізація оподаткування

Схема співпраці	Податкові витрати	
	у підприємства чи посередника	усього
1. Підприємство сплачує податок на прибуток, а решту виплачує як дивіденди засновнику	У підприємства. **Податок на прибуток**: варіант А — **1900 грн.** (10000 х 19 %); варіант Б — **950 грн.** (5000 х 19 %). **ПДФО** з дивідендів: варіант А — **405 грн.** ((10000 — 1900) х 5 %); варіант Б — **202,50 грн.** ((5000 — 950) х 5 %)	Варіант А — 2305 грн. (1900 + 405), або **23,05 %** від прибутку (2305 : 10000 х 100 %). Варіант Б — 1152,50 грн. (950 + 202,50), теж **23,05 %** від прибутку (1152,50 : 5000 х 100 %)
2. Підприємство придбаває товар через інше підприємство — платника ЄП групи 4 (без ПДВ). Весь прибуток залишається у посередника і виплачується як дивіденди	У посередника. **ЄП** з усієї виручки в обох варіантах **1500 грн.** (30000 х 5 %). Чистий прибуток посередника: варіант А — 8500 грн. (30000 - 20000 - 1500); варіант Б — 3500 грн. (30000 -25000 - 1500). **ПДФО** з дивідендів: варіант А — **425 грн.** (8500 х 5 %); варіант Б — **175 грн.** (3500 х 5 %)	Варіант А — 1925 грн. (1500 + 425), або **19,25 %** від прибутку (1925 : 10000 х 100 %). Варіант Б — 1675 грн. (1500 + 175), або **33,5 %** від прибутку (1675 : 5000 х 100 %)
3. Підприємство купує товар через підприємця — платника ЄП групи 3 (без ПДВ). Весь прибуток залишається у підприємця	У посередника. **ЄП** з усієї виручки в обох варіантах **1500 грн.** (30000 х 5 %). Чистий прибуток підприємця: варіант А — 8500 грн. (30000 -20000 -1500); варіант Б — 3500 грн. (5000-1500). Крім того, підприємець повинен **за кожен місяць** сплачувати **ЄВС** не менш як із розміру МЗП **398,01 грн.** (1147 х 34,7 %), хоча сплачувати такі суми можна поквартально	Однакова в обох варіантах 1898,01 грн. (1500 + 398,01), або: варіант А — **18,98 %** від прибутку (1898,01 : 10000 х 100 %); варіант Б — **37,96 %** від прибутку (1898,01 : 5000 х 100 %)
4. Підприємство купує товар через підприємця — платника ЄП групи 2. Весь прибуток залишається у підприємця	У посередника. Підприємець сплачує: — **ЄП** у фіксованому розмірі, встановленому місцевими органами, від 2 % до 20 % МЗП. Як правило, це максимальний розмір, тобто **229,40 грн.** (1147 х 20 %)[1]; — **ЄВС** за **кожен місяць** не менш як із розміру МЗП **398,01 грн.** (1147 х 34,7 %) (сплата — щокварталу)	Однакова в обох варіантах– 627,41 грн. (229,40 + 398,01), або: варіант А — **6,27 %** від прибутку (627,41 : 10000 х 100 %); варіант Б — **12,55 %** від прибутку (627,41 : 5000 х 100 %)